

ชื่อลายผ้าท้องถิ่นอีสาน : การวิเคราะห์กลุ่มความหมาย*

พงศธร เขาวลิตกิจกุล*

รัตนา จันท์เทาว์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

Corresponding author's email: pongsatorn.c@kkumail.com

รับบทความ 30 มิถุนายน 2568 แก้ไขบทความ 15 กันยายน 2568 ตอรับ 22 กันยายน 2568

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพในสาขาภาษาไทย มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความหมายของชื่อลายผ้าประจำถิ่นในภาคอีสาน เพื่อหาคำตอบว่าชื่อลายผ้าอีสานมีความหมายอยู่ในหมวดหมู่ใด และสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นในอีสานอย่างไร ข้อมูลวิจัยมีจำนวน 215 ชื่อที่เผยแพร่จากภาครัฐ งานวิจัยนี้ปรับใช้แนวคิดการจัดกลุ่มความหมายของ Nida (1979) เพื่อวิเคราะห์และจัดกลุ่มความหมายของชื่อลายผ้า นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า ชื่อลายผ้าประจำท้องถิ่นในภาคอีสานมีความหมายอยู่ใน 3 หมวดหมู่ ได้แก่ สรรพสิ่ง จำนวน 278 ครั้ง เหตุการณ์ จำนวน 98 ครั้ง และนามธรรม จำนวน 76 ครั้ง อย่างไรก็ตาม ความหมายของชื่อลายผ้าแสดงให้เห็นหมวดหมู่ความหมายย่อยเกี่ยวข้องกับสัตว์ พืช วัตถุดิบ และสถานที่อย่างชัดเจน ชื่อลายผ้าสะท้อนอัตลักษณ์ผ้าท้องถิ่นอีสาน จากคำว่า “ไหม” และ “มัดหมี่” ชื่อส่วนใหญ่มีความหมายในหลายหมวดหมู่ แสดงให้เห็นการสร้างลวดลายขึ้นมาใหม่ เพื่อแสดงอัตลักษณ์ท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ ผลการวิจัยนี้ยังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายพลังทางวัฒนธรรม (Soft power) ของรัฐบาลกับการสร้างลายผ้าใหม่ ๆ สู่การพัฒนาผ้าท้องถิ่นอีสานเพื่อยกระดับการทอผ้าและสร้างรายได้แก่ชาวบ้านผ่านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าท้องถิ่น นอกจากนี้ยังพบข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ ชื่อลายผ้าเหล่านี้แม้จะเป็นลายผ้าท้องถิ่นอีสาน แต่ส่วนใหญ่มักตั้งชื่อด้วยภาษาไทยกลาง อาจเกิดจากนโยบายของภาครัฐที่ผสมกับทุนทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นทำให้ชื่อลายผ้ามีภาษาไทยกลางที่แตกต่างไปจากภาษาไทยถิ่นอีสาน

คำสำคัญ ผ้าท้องถิ่นอีสาน การตั้งชื่อ การวิเคราะห์กลุ่มความหมาย วัฒนธรรมอีสาน

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญา เรื่อง โครงสร้างและความหมายของชื่อลายผ้าประจำท้องถิ่นในภาคอีสาน หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Isan Traditional Textiles Naming: Semantic Domain Analysis

Pongsatorn Chaowalitkitkuson*

Rattana Chanthao

Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand

Corresponding author's email: pongsatorn.c@kkumail.com

Received 30 June 2025; revised 15 September 2025; accepted 22 September 2025

Abstract

This qualitative study in the field of Thai language aims to examine the meanings of traditional textile pattern names from the Isan region of Thailand, with a focus on identifying their semantic categories and exploring how they reflect local cultural identity. The study adopts Nida's (1979) semantic categorization framework to analyze and classify the meanings of these names, with findings presented through descriptive analysis. The dataset consists of 215 pattern names sourced from official government publications. The results reveal that Isan textile pattern names fall into three primary semantic categories: entities (278 occurrences), events (98 occurrences), and abstract concepts (76 occurrences). Subcategories are strongly associated with animals, plants, raw materials, and places. The analysis further indicates that these textile names embody regional identity, as demonstrated by lexical items such as “mai” (silk) and “matmee” (weft ikat). Many names carry meanings across multiple semantic categories, illustrating creative innovation in pattern design to represent the distinct cultural heritage of each locality. Additionally, the study underscores the connection between government soft power initiatives and the creation of new textile designs, highlighting their role in fostering the development of Isan weaving traditions. These initiatives not only preserve local weaving wisdom but also enhance the cultural value of textiles, contributing to community income generation and the promotion of cultural heritage. Notably, although these fabric patterns are native to Northeastern Thailand, their names are mostly in Standard Thai, likely reflecting the influence of state language policy combined with local cultural capital, resulting in forms distinct from the Isan dialect.

Keyword: Isan traditional textile, Naming, Semantic domain, Isan culture

1. บทนำ

อดีตถึงปัจจุบัน สังคมไทยให้คุณค่ากับการตั้งชื่อและความหมายของชื่อ ภาษาที่ใช้ตั้งชื่อลายผ้าเพียงเป็นการบรรยายลักษณะลวดลาย แต่ยังเป็นกระบวนการสร้างความหมายทางวัฒนธรรม บันทึกประวัติศาสตร์ และเป็นเครื่องมือสื่อสาร

“ชื่อ” มีพลังในการสร้างคุณค่าและรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสิ่งทอ (Cohen, 2020, pp. 8-21) ภาคอีสานมีลวดลายผ้าโบราณหลายร้อยลาย ชื่อลายผ้าเหล่านี้สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตและสังคมวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นในภาคอีสาน (สุภาภรณ์ สุนทร และคณะ, 2562, น. 29-34) กระทรวงวัฒนธรรมได้เผยแพร่หนังสือ ภูษาศิลป์ จากท้องถิ่นสู่สากล เพื่อให้เห็นความหลากหลายของผ้าท้องถิ่นอีสาน (กรมประชาสัมพันธ์, 2565) และยกระดับการทอผ้าให้เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ในกลุ่มงานออกแบบแฟชั่น และงานหัตถกรรมตามนโยบายรัฐบาลด้านการพัฒนาภูมิพลังทางวัฒนธรรม (ณดา จันทร์สม, 2566) เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ด้วยการส่งเสริมการรวมกลุ่มสร้างอาชีพภายในชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่มทอผ้าท้องถิ่น และมีการส่งเสริมให้ออกแบบลายผ้าประจำท้องถิ่นในระดับจังหวัดและอำเภอ (วรรณ ลิ้มพานิชย์, 2562, น. 47-48) โดยเฉพาะในช่วงสิบปีที่ผ่านมาเพื่อรับนโยบายดังกล่าว ในปี พ.ศ. 2563 การส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม มีมูลค่า 5,748.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 178,121.8 ล้านบาท มีแหล่งผลิตสำคัญอยู่ในภาคอีสาน (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2564) ดังนั้น ผ้าทออีสานจึงเป็นภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่า และสร้างรายได้ให้กับภาคอีสาน

ปัจจุบันจังหวัดทั้ง 20 จังหวัดในภาคอีสานมีลายผ้าประจำจังหวัด บางจังหวัดมีลายผ้าในแต่ละอำเภอด้วย ดังนั้น จึงมีชื่อลายผ้าทั้งสิ้น 215 ชื่อ งานวิจัยที่ผ่านมาของเบญจวรรณ เพชรก้อน (2555) ศึกษาเรื่อง “การตั้งชื่อลายผ้าไหมของอีสาน” เก็บข้อมูลชื่อลายผ้าไหมในอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ และอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 453 ชื่อ และใช้แนวคิดการจัดกลุ่มความหมาย (semantic domain) ของ Nida (1979) ผลการศึกษาพบว่า ชื่อลายผ้าแบ่งเป็นกลุ่มความหมายเดียวและสองกลุ่มความหมาย กลุ่มความหมายเดียวพบความหมายในหมวดหมู่พืชมากที่สุด เช่น ดาวเรือง ดอกไม้ ไยตำลึง หมากบก ดอกแก้ว ดอกพิกุล ดอกแบบ ต้นสน ดอกจิก บัวตุม เต้าเครือ ฯลฯ ส่วนชื่อลายผ้าที่มีสองกลุ่มความหมาย เกิดจากการนำคำจากกลุ่มความหมายเดียว คือ สรรพสิ่ง (entity) มาประกอบกันเป็นชื่อใหม่ โดยพบชื่อลายผ้าที่ประกอบด้วยกลุ่มความหมาย พืช + สิ่งของ มากที่สุด อาทิ ถ่าน + หมากบก จั่ว + ดาวเรือง ขอ + บักนัด หมากจับ + กงแก้ว กงห้า + บักนัด กงเจ็ด + บักนัด ฯลฯ

อย่างไรก็ตามข้อมูลของเบญจวรรณ จำกัดอยู่ที่ “ผ้าไหมมัดหมี่” เท่านั้น ไม่รวมผ้าประเภทอื่น ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงไม่เข้าช้อนกับงานของเบญจวรรณ

ทั้งนี้ สุชาติา เจียพงษ์ (2565, น. 1-14) ศึกษาเรื่อง “ลายผ้าทอจังหวัดพิษณุโลก: การวิเคราะห์ความหมายและความเชื่อ” ได้ศึกษาลายผ้าทั้งหมด 109 ชื่อ และจัดกลุ่มความหมายโดยใช้แนวคิดกลุ่มความหมายของ Nida (1979) พบว่า ชื่อผ้าทอจังหวัดพิษณุโลก แบ่งกลุ่มความหมายได้ 7 กลุ่มย่อย ได้แก่ มนุษย์ สัตว์ พืช สิ่งของเครื่องใช้ และสิ่งประดิษฐ์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลักษณะและกิริยาอาการ และยศตำแหน่งทางสังคม สะท้อนให้เห็นว่าลายผ้าส่วนหนึ่งเกิดจากบริบทวัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และค่านิยมชุมชนที่ส่งผลให้เกิดการนำความหมายของสิ่งที่อยู่ในสังคมวัฒนธรรมมาตั้งเป็นชื่อลายผ้าทอของจังหวัดพิษณุโลก อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของ เบญจวรรณ และ สุชาติา มีประเด็นที่เหมือนกัน คือ การเลือกใช้แนวคิดการจัดกลุ่มความหมาย (semantic domain) ของ Nida (1979) แต่ต่างกันที่งานของเบญจวรรณ ศึกษาชื่อลายผ้าไหมมัดหมี่ ในขณะที่งานของสุชาติา รวบรวมผ้าทอมือทุกประเภท ดังนั้น งานวิจัยทั้งสองเรื่องต่างสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มความหมายของชื่อ ลายผ้าและวิถีวัฒนธรรมชุมชนที่เป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย ซึ่งปรากฏในชื่อ สัตว์ ชื่อพืช ที่สัมพันธ์กับพุทธศาสนา เป็นต้น

การทบทวนงานวิจัยที่ใกล้เคียงข้างต้นทำให้เห็นว่ายังมีช่องว่างของการวิจัยด้านการตั้งชื่อลายผ้าของอีสานในภาพรวมในระดับภูมิภาค จึงเป็นที่มาของการวิจัยเรื่องนี้ การวิเคราะห์ความหมายของชื่อลายผ้านอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ทางภาษาศาสตร์ด้านชื่อและการตั้งชื่อแล้ว ยังทำให้เห็นว่าภาคอีสานมีการพัฒนาลายผ้าใหม่ ๆ ขึ้นอย่างต่อเนื่อง และการตั้งชื่อลายผ้าที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่เหล่านี้มีที่มาหรือมีความหมายอย่างไร รวมถึงสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นอีสานอย่างไร ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ ยังคงใช้แนวคิดการจัดกลุ่มความหมายของ Nida (1979) มาปรับใช้กับการวิเคราะห์จัดกลุ่มความหมายของชื่อลายผ้า ซึ่งได้ปรับตามวิธีการจัดกลุ่มที่ Nida ได้วิเคราะห์ไว้ เพื่อให้เห็นความหมายที่ปรากฏในชื่อลายผ้าประจำท้องถิ่น และเสนอให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างชื่อลายผ้ากับสังคมวัฒนธรรมอีสาน

ทั้งนี้ภาษาถือเป็นมรดกสังคมประการหนึ่งที่สะท้อนและหล่อหลอมประวัติศาสตร์สังคม และภาษายังสามารถแสดงอัตลักษณ์ทางสังคมและมรดกวัฒนธรรมของสังคมด้วย (Hamidi, 2023, pp. 25-39)

2. แนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดการจัดกลุ่มความหมาย

แนวคิดการจัดกลุ่มความหมายอยู่ในสาขาอรรถศาสตร์ (semantics) ของภาษาศาสตร์ โดยนักภาษาศาสตร์พยายามจัดกลุ่มสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ด้านกายภาพ คุณสมบัติ ลักษณะ ฯลฯ เข้าไว้เป็นหมวดหมู่ เช่น Nida (1979) จัดแบ่งสิ่งต่าง ๆ ที่อย่างน้อยมีองค์ประกอบทางความหมาย (semantic component) ร่วมกันเข้าไว้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน งานวิเคราะห์การจัดกลุ่มความหมายหลายเรื่องจึงใช้แนวคิดของ Nida มาปรับใช้ เช่น เรื่อง “สี่ไทยไทน์ : โครงสร้างภาษากับความสัมพันธ์ของสังคมไทย” ได้ใช้แนวคิดนี้มาจัดกลุ่มความหมายของคำเรียกสีพื้นฐาน สีไม่พื้นฐาน และหน่วยขยายให้อยู่ในกรอบแนวคิดของ Nida และหาความสัมพันธ์ระหว่างคำเรียกสีกับสังคมวัฒนธรรมของไทย (กิตติมา ไถ่บ้านกวย และโสภณา ศรีจำปา, 2565, น. 40-52) เรื่อง “ความสัมพันธ์ของคำเรียกชื่ออาหารกับความเชื่อและค่านิยมของคนไทย 4 ภาค” ใช้แนวคิดนี้มาวิเคราะห์โครงสร้างทางความหมาย และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชื่ออาหารกับความเชื่อและค่านิยมตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (เนมิ อุณากรสวัสดิ์ และคณะ, 2565, น. 59-68) และเรื่อง “การตั้งชื่อถนนในกรุงเทพมหานครในยุคอาณานิคมฝรั่งเศส” ก็ประยุกต์ใช้แนวคิดของ Nida ในการจัดกฎเกณฑ์ทางความหมายและที่มาของชื่อถนน การจัดกลุ่มชื่อถนนและคัดแยกชื่อถนน (ณัฐพัทธ์ บุญฮก และโสภณา ศรีจำปา, 2563, น. 38-57) ในงานวิจัยนี้ก็เช่นกัน ได้นำแนวคิดนี้มาปรับใช้ในการจัดกลุ่มความหมายของชื่อลายผ้าท้องถิ่นอีสานเพื่อให้เห็นอัตลักษณ์ของอีสาน

Nida จำแนกประเภทกลุ่มความหมายออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ คือ (1) สรรพสิ่ง ได้แก่ สิ่งมีชีวิต และสิ่งไม่มีชีวิต (2) เหตุการณ์ (3) นามธรรม และ (4) ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งหนึ่งกับสิ่งอื่น แต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยกลุ่มความหมายย่อย ๆ Nida อธิบายว่าควรวิเคราะห์ความหมายอย่างละเอียด เนื่องจากบางคำยังไม่มีความชัดเจนและมีการเปลี่ยนแปลงความหมายอยู่เรื่อย ๆ อีกทั้งมีผู้ที่รวบรวมคำศัพท์ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้การจัดกลุ่มความหมายที่นำมาเสนอเป็นเพียงตัวอย่างบางส่วน ดังนั้นการจัดกลุ่มความหมายให้พิจารณาจากส่วนที่เล็กที่สุดในการจัดกลุ่มเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของคำนั้น เช่น พืช แยกย่อยกลุ่มความหมายได้เป็นผลิตภัณฑ์จากพืช ส่วนประกอบของพืช ชนิดของพืช แม้ว่าบางกลุ่มความหมายจะมีความเชื่อมโยงกัน เช่น สัตว์ ซึ่งอยู่ในกลุ่มสิ่งมีชีวิต แต่อาจมีความสัมพันธ์กับการจัดกลุ่มความหมายในเรื่องความเชื่อ ในหมวดหมู่ความหมายนามธรรมได้ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม งานของ Nida เป็นการวิเคราะห์ความหมายในระดับคำหรือ คำนามคำเดียว ในขณะที่ชื่อลายผ้ามักจะมีหลายกลุ่มความหมายและโครงสร้างคำที่ ซ้ำซ้อนและผสมคำหลายกลุ่มความหมายเข้าด้วยกัน บางคำมีความหมายไม่ชัดเจน ต้องใช้ วิธีวิเคราะห์ที่มาของคำจากการสืบค้นความหมายจากแหล่งผลิตผ้าร่วมด้วย ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีลักษณะคำแตกต่างจากงานของ Nida แต่อย่างไรก็ตาม การจัดแบ่ง หมวดหมู่ความหมายของ Nida มีประโยชน์และทำให้เห็นภาพการจัดหมวดหมู่ได้ชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำมาปรับใช้กับการจัดกลุ่มความหมายของชื่อลายผ้า

จากการศึกษาข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย และทบทวนแนวคิดกลุ่มความหมายทำให้ ทราบเบื้องต้นว่า ชื่อลายผ้าประจำท้องถิ่นในภาคอีสานมีความหมายที่หลากหลายและ สัมพันธ์กับแต่ละชุมชนและวัฒนธรรมของชาวอีสาน การใช้แนวคิดนี้จะช่วยให้เข้าใจ ที่มาของความหมายของชื่อลายผ้าประจำท้องถิ่นอีสานได้ กอปรกับสามารถนำไป เปรียบเทียบกับงานวิจัยที่ผ่านมาด้วย

2.2 แนวคิดอัตลักษณ์ท้องถิ่น

การสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่น (local identity) พบว่า บทบาทของรัฐบาล (nation state) เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับเปลี่ยนในเชิงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น โดยเฉพาะ ความเป็นรัฐชาติไทยซึ่งมีกระบวนการสร้างความเป็น “ชาตินิยม” (nationalism) เพื่อสร้าง อัตลักษณ์ของความเป็นหนึ่งเดียวกัน ในขณะที่รัฐชาติไทยประกอบไปด้วยความหลากหลายทาง วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียม (ปรีชา คูวินทร์พันธุ์, 2548, น. 26) ความเป็น ชาตินิยมที่ปลูกฝังกันมา ส่งผลให้หลายท้องถิ่นของประเทศไทยได้รับแนวคิดนี้มาใช้ใน ระดับท้องถิ่น โดยมีการสร้างอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น ทั้งที่เกิดจากความสำนึกรักใน ท้องถิ่นของตนเอง หรือเพื่อทำให้เกิดการยอมรับในสังคม หรือการรื้อฟื้นวัฒนธรรมเพื่อสร้าง สำนึกรักในท้องถิ่นของตนเอง หลายท้องถิ่นพยายามปรับวัฒนธรรมที่มีอยู่ให้เข้ากับบริบท สังคมปัจจุบันหรือประกอบสร้างขึ้นมาใหม่ให้เป็นอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น เพื่อการท่องเที่ยว และสร้างรายได้ (ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ และคณะ, 2554, น. 28-29)

เฉลิมชัย ปัญญาดี (2553) ได้อธิบายว่า อัตลักษณ์ (identity) สามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ อัตลักษณ์ระดับปัจเจก (individual identity) และอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม (collective identity) ในระดับปัจเจกบุคคลมีได้หลายอัตลักษณ์ ส่วนอัตลักษณ์ร่วมคือ ทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชน ไม่สามารถแยกออกจากการกระทำ หรือละทิ้ง สถานภาพของปัจเจกในกลุ่มได้ ดังนั้น อัตลักษณ์จึงเป็นการแสดงออกถึงความเหมือนและ ความแตกต่างของความเป็นกลุ่มตน อัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์

ระหว่างคนในกลุ่มซึ่งสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน สุจรรรยา โชติช่วง (2554, น. 90) ได้กล่าวว่า อัตลักษณ์เป็นการแสดงสัญญาณที่รับรู้ร่วมกัน และการแสดงออกทาง พิธีกรรม ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา ตำนาน เรื่องเล่า ประวัติศาสตร์ และปรากฏการณ์ทางสังคม เรียกว่า “อัตลักษณ์ทางสังคม” หรืออัตลักษณ์ที่คนในสังคมมีร่วมกัน

แนวคิดอัตลักษณ์ท้องถิ่นข้างต้นจึงนำมาช่วยอธิบายความหมายของชื่อลายผ้าประจำท้องถิ่น ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของการทอผ้าในภูมิภาคอีสานและการให้คุณค่าแก่สรรพสิ่งในมุมมองของคนอีสานผ่านการสรรคำเพื่อนำมาตั้งเป็นชื่อลายผ้าประจำท้องถิ่นแต่ละแห่ง นับเป็นประเด็นทางภาษาศาสตร์ที่ร้อยสอดไปกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมการทอผ้าของภูมิภาคแห่งนี้

3. การออกแบบงานวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพในสาขาภาษาไทย ในประเด็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความหมายของชื่อลายผ้าประจำถิ่นในภาคอีสาน ข้อมูลรวบรวมจากหนังสือที่เผยแพร่ลายผ้าประจำถิ่นอีสานของภาครัฐ ในปีพ.ศ. 2567 จำนวน 215 ชื่อ และสืบค้นความหมายจากเว็บไซต์ของกลุ่มผู้ทอผ้า นำมาวิเคราะห์ความหมายและจัดหมวดหมู่ความหมาย ตามที่ Nida (1979) ได้เสนอไว้ นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัย

รวบรวมชื่อลายผ้าจำนวน 215 ชื่อจากข้อมูลภาครัฐ ได้แก่ (1) หนังสือชื่อลายผ้าประจำท้องถิ่นภาคอีสาน (2) เว็บไซต์ ของชุมชนแหล่งผลิตผ้า และ (3) เฟซบุ๊ก ของชุมชนแหล่งผลิตผ้า เช่น ลายโคมห้าทุ่งปอเทือง ลายเกล็ดเต่า แคนค้ำคูณ ผ้าไหมมัดหมี่ลายฉัตร ผ้ามัดหมี่ลายกระดุกกล้วยบัว ผ้าขิดลายแห่นาค ลายยักษ์คุญไทคำเดียว ลายดอกฝ้ายภูเขา ลายศิรีฟ้าปลาทะเลน้ำจืด โดยได้นำเสนอชื่อลายผ้าทั้ง 215 ชื่อ ไว้ในภาคผนวกท้ายบทความ

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ วิเคราะห์ความหมายของคำแต่ละคำในชื่อลายผ้า นำแต่ละคำมาจัดกลุ่มความหมายตามแนวคิดของ Nida (1979) และอธิบายความหมายกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมด้วยแนวคิดอัตลักษณ์ท้องถิ่น เช่น

ผ้ามัดหมี่ลายดอกบัวไดโนเสาร์ แบ่งโครงสร้างความหมายออกเป็นส่วนต่าง ๆ คือ (ผ้า)มัดหมี่ + (ลาย)ดอกบัว + ไดโนเสาร์ และบอกรายละเอียดความหมายตาม Nida

คือ เทคนิคการสร้างลายผ้า (เหตุการณ์) + พืชและส่วนต่าง ๆ ของพืช (สรรพสิ่ง) + สัตว์และส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ (สรรพสิ่ง)

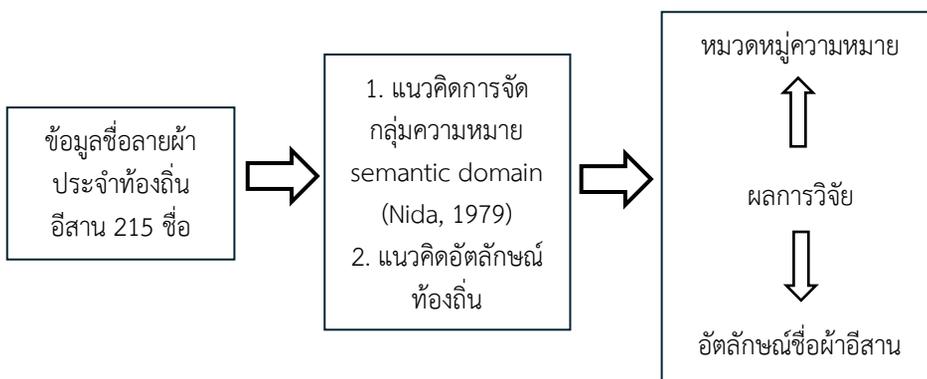
ส่วนชื่อที่มีความหมายที่จัดอยู่ในกลุ่มความหมายเดียวกัน แต่ความหมายเฉพาะของคำมีความต่างกัน ผู้วิจัยได้แยกเป็นความหมายย่อยที่ไม่นับรวมกัน เช่น (ผ้า)ไหม + **ขีด** + **สลับ** + **หมี่** คำว่า “มัดหมี่” (เทคนิคการสร้างลายผ้า) “สลับ” (เทคนิคการสร้างลายผ้า) และ “ขีด” (เทคนิคการสร้างลายผ้า) แยกเป็นความหมายย่อยที่ไม่นับรวมกัน เนื่องจากวิธีการสร้างลายผ้าของทั้งสองคำแตกต่างกัน แต่เมื่อจัดกลุ่มความหมายหลักตามแนวคิดของ Nida (1979) ถือว่าทั้งสามคำอยู่ในกลุ่มความหมายหลักเดียวกัน

3.3 กรอบการวิจัย

การวิจัยนี้มีกรอบการวิจัยโดยเริ่มจากคำถามการวิจัยที่ว่าชื่อลายผ้าท้องถิ่นอีสานมีความหมายอยู่ในหมวดหมู่ใดบ้าง และชื่อลายผ้าสะท้อนอัตลักษณ์การทอผ้าท้องถิ่นอีสานอย่างไร โดยรวบรวมชื่อลายผ้าที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานราชการจำนวนทั้งสิ้น 215 ชื่อ นำมาวิเคราะห์กลุ่มความหมาย ตามเกณฑ์การจัดกลุ่มความหมายของคำศัพท์ที่มีความสัมพันธ์กันทางความหมายที่เสนอโดย Nida (1979) เพื่อค้นหาผลการวิจัย 2 ประเด็น ได้แก่ หมวดหมู่ความหมายและอัตลักษณ์ชื่อลายผ้าท้องถิ่นอีสาน ดังรูปภาพที่ 1

ภาพที่ 1

กรอบการวิจัยการวิเคราะห์ชื่อลายผ้าประจำถิ่นอีสาน

4. ผลการวิจัย

Nida (1979) แบ่งกลุ่มความหมายออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ผลการวิจัยนี้พบความหมายหลัก 3 กลุ่ม คือ กลุ่มความหมายสรรพสิ่ง คือ สิ่งที่มีชีวิต และสิ่งที่ไม่มีชีวิต กลุ่มความหมายเหตุการณ์ กลุ่มความหมายนามธรรม และกลุ่มความหมายผสม นอกจากนี้ชื่อหลายคำจำนวนมากมี “คำบ่งชี้” (marker) 2 คำ ได้แก่ ลาย และ ผ้า โดยทั้ง 2 คำ ไม่สามารถบอกความเป็นพื้นผ้าหรือลักษณะลวดลายผ้าได้ จึงรวมเข้ากับคำที่อยู่ต่อท้ายและนับเป็นความหมายรวมกัน 1 ความหมาย ทั้งนี้คำบ่งชี้ ไม่ได้สื่อสารความหมายของลายผ้า การปรากฏของ 2 คำนี้ขึ้นอยู่กับความปรารถนาของท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างไม่มีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามในอนาคตการปรากฏของคำบ่งชี้ อาจเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อบอกให้ทราบว่าคำที่แสดงถึงลวดลายจะอยู่ต่อท้ายสองคำนี้ และอาจทำให้โครงสร้างชื่อหลายคำในอนาคตจะปรากฏคำบ่งชี้ในทุกชื่อหลายคำของภาคอีสาน

อย่างไรก็ตาม การวิจัยนี้ยังพบปัญหาด้านการจัดหมวดหมู่และการกำหนดการเขียนชื่อหลายคำ เช่น ชื่อหลายคำ “สะมอ, สมอ, ซมอ” และ “อันปรม, อัมปรม” ซึ่งเป็นลายผ้าประจำจังหวัดสุรินทร์ เขียนได้หลายแบบ เพราะเป็นการเขียนตามการออกเสียงของชาวภูยกุญและเขมรที่อาศัยกระจายกันอยู่ทั่วไปในจังหวัดสุรินทร์ (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสุรินทร์, 2565) ชื่อหลายคำเหล่านี้หมายถึงสิ่งเดียวกัน แต่ไม่นับรวมกัน เนื่องจากชื่อแตกต่างในรูปแบบการเขียน ซึ่งเป็นไปดังที่ Nida (1979) ได้ให้ข้อสังเกตประเด็นการเปลี่ยนแปลงของคำไว้

ต่อไปนี้เป็นผลการวิจัยซึ่งแบ่งตามหมวดหมู่ความหมาย ดังนี้

4.1 กลุ่มความหมายสรรพสิ่ง

กลุ่มความหมายสรรพสิ่ง มี 2 ประเภท คือ สิ่งไม่มีชีวิต และสิ่งมีชีวิต ในกลุ่มความหมายสรรพสิ่ง พบชื่อหลายคำที่มีความหมายเดียว และชื่อหลายคำหลายความหมายย่อย ผลการวิเคราะห์พบ 92 ชื่อ ดังตัวอย่าง

4.1.1 กลุ่มความหมายเดียว

กลุ่มความหมายนี้มีความหมายย่อย 1 ความหมาย พบจำนวน 54 ชื่อ มีตัวอย่างดังนี้

1) สรรพสิ่งที่ไม่มีชีวิต (Inanimate)

- (1) 1.1 พืชและส่วนต่าง ๆ ของพืช เช่น (ลาย)ดอกบัวเครือ (ลาย)ดอกพิกุล (ลาย)ผักแว่น (ลาย)ข้าวสาร (ลาย)พันทมา และ สมอ

1.2 วัสดุสิ่งของและเครื่องใช้ เช่น (ลาย)ชั้นหมากทอง และ (ลาย)โคมแก้ว

2) สรรพสิ่งที่มีชีวิต (animate entity)

(2) 2.1 มนุษย์ เช่น (ลายผ้า)ราชินี และ (ลาย)นายฮ้อยหมึพ

2.2 สัตว์และส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ เช่น (ลาย)ไดโนเสาร์ (ลาย)หัวนาค (ลาย)นาคขอ
(ลาย)เกล็ดนาคา (ลาย)นาคหัวซ้อง (ลาย)นาคไต่เครือ และ (ลาย)นาคเชิงเทียน

4.1.2 กลุ่มหลายความหมาย

กลุ่มความหมายนี้มีความหมายย่อยมากกว่า 2 ความหมาย แต่อยู่กลุ่มความหมายหลักเดียวกันคือ สรรพสิ่ง พบโครงสร้างหลายส่วน จำนวน 38 ชื่อ ตัวอย่างดังนี้

(3) 3.1 (ผ้า)ฝ้าย + (ลาย)สายรุ้ง มี 2 ความหมายย่อย คือ วัสดุที่ใช้ทอผ้า +
บรรยากาศบนท้องฟ้า

3.2 (ผ้า)ไหม + แพรว + (ลาย)นาค 12 แขน มี 3 ความหมายย่อย คือ วัสดุที่ใช้
ทอผ้า + ผืนผ้าที่แสดงคุณสมบัติ + สัตว์และส่วนต่าง ๆ ของสัตว์

4.2 กลุ่มความหมายเหตุการณ์

กลุ่มความหมายเหตุการณ์ พบชื่อลายผ้าที่มีความหมายส่วนเดียว และลายผ้าที่มีหลายความหมาย ผลการวิเคราะห์จัดกลุ่มความหมายเหตุการณ์ พบ 12 ชื่อ แบ่งเป็นกลุ่มความหมายเดียว และ กลุ่มหลายความหมาย ตามลำดับตัวอย่าง ดังนี้

(4) (ผ้า)แก้ว (ผ้าลาย)มุก โสล อันปรม
(ลาย)อัมปรม (ผ้า)หางกระรอก (ผ้า)ละเป๊ก

(5) (ผ้า)ขีด + (ลาย)แห่นาค มี 2 ความหมายย่อย คือ เทคนิคการสร้างลายผ้า +
ประเพณีพิธีกรรมทางศาสนา

4.3 กลุ่มความหมายนามธรรม

กลุ่มความหมายหลักนามธรรม พบชื่อลายผ้าที่มีความหมายส่วนเดียว และชื่อลายผ้าที่มีหลายความหมาย พบ 7 ชื่อ แบ่งเป็นกลุ่มความหมายเดียวและหลายความหมายตามลำดับตัวอย่างดังนี้

- (6) ความเชื่อทางศาสนา พบ 1 ชื่อ ได้แก่ (ผ้าลาย)พุทธธรรม
- (7) (ผ้า)ภูมิศิลป์ + ถิ่นจันทร์เรือง มี 2 ความหมายย่อย คือ ความปิติภูมิใจ + ชื่อสถานที่ บ้าน เมือง อำเภอบึง จังหวัด

4.4 กลุ่มความหมายผสม

กลุ่มความหมายผสม คือ ชื่อลายผ้าที่มีกลุ่มความหมายหลักที่แตกต่างกันตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป พบ 4 รูปแบบ พร้อมตัวอย่างชื่อลาย ดังนี้

4.4.1 สรรพสิ่ง และ เหตุการณ์

กลุ่มความหมายผสม สรรพสิ่ง และ เหตุการณ์ พบ 44 ชื่อ เช่น

- (8) 8.1 (ผ้า)ไหม + มัดหมี่ + (ลาย)ฉัตร มี 3 ส่วนความหมาย คือ วัสดุที่ใช้ทอผ้า (สรรพสิ่ง) + เทคนิคการสร้างลายผ้า (เหตุการณ์) + วัตถุสิ่งของและเครื่องใช้ (สรรพสิ่ง)
- 8.2 (ผ้า)ไหม + มัดหมี่ + (ลาย)ขอ + ทบเชือก มี 4 ส่วนความหมาย คือ วัสดุที่ใช้ทอผ้า (สรรพสิ่ง) + เทคนิคการสร้างลายผ้า (เหตุการณ์) + วัตถุ สิ่งของและเครื่องใช้ (สรรพสิ่ง) + วัตถุสิ่งของและเครื่องใช้ (สรรพสิ่ง)

4.4.2 สรรพสิ่ง และ นามธรรม

กลุ่มความหมายผสม สรรพสิ่ง และ นามธรรม พบ 34 ชื่อ เช่น

- (9) 9.1 (ลาย)กันเกรา + พนมดงรัก มี 2 ส่วนความหมาย คือ พืชและส่วนต่าง ๆ ของพืช (สรรพสิ่ง) + ชื่อสถานที่ บ้าน เมือง อำเภอบึง จังหวัด (นามธรรม)
- 9.2 (ผ้า)ฝ้าย + โขง + สีปูน + มูล + สีคราม มี 5 ส่วนความหมาย คือ วัสดุที่ใช้ทอผ้า (สรรพสิ่ง) + แหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สรรพสิ่ง) + สี (นามธรรม) + แหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สรรพสิ่ง) + สี (นามธรรม)

4.4.3 เหตุการณ์ และ นามธรรม

กลุ่มความหมายผสม เหตุการณ์ และ นามธรรม พบ 11 ชื่อ เช่น

(10) 10.1 (ผ้า)มัดหมี่ + (ลาย)เกษมสีมา มี 2 ส่วนความหมาย คือ เทคนิคการสร้างลายผ้า (เหตุการณ์) + ชื่อสถานที่ บ้าน เมือง อำเภอ จังหวัด (นามธรรม)

10.2 (ลาย)หางกระรอก + คู่ + ตีนแดง มี 3 ส่วนความหมาย คือ เทคนิคการสร้างลายผ้า (เหตุการณ์) + ปริมาตรหรือขนาด (นามธรรม) + เทคนิคการสร้างลายผ้า (เหตุการณ์)

4.4.4 สรรพสิ่ง เหตุการณ์ และ นามธรรม

กลุ่มความหมายผสม สรรพสิ่ง เหตุการณ์ และ นามธรรม คือ กลุ่มความหมายที่มีความหมายหลักที่แตกต่างกัน 3 กลุ่ม และมีความหมายย่อยตั้งแต่ 3 ความหมายพบ 15 ชื่อ เช่น

(11) 11.1 (ผ้า)มัดหมี่ + (ลาย)ขอ + สิริวัฒนวิธา + ปลาเค้า มี 4 ความหมายย่อย คือ เทคนิคการสร้างลายผ้า (เหตุการณ์) + วัตถุประสงค์ของและเครื่องใช้ (สรรพสิ่ง) + ชื่อบุคคล (นามธรรม) + สัตว์และส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ (สรรพสิ่ง)

11.2 (ผ้า)ไหม + 9 มงคล + (ลายผ้า)5 ขนเผ่า + หมักโคลน + ดอกบัว มี 5 ความหมายย่อย คือ วัสดุที่ใช้ทอผ้า (สรรพสิ่ง) + ความเป็นสิริมงคล หรือสิ่งอันดี (นามธรรม) + กลุ่มคน (สรรพสิ่ง) + เทคนิคการสร้าง ลายผ้า (เหตุการณ์) + พืช และส่วนของพืช (สรรพสิ่ง)

11.3 (ผ้า)ไหม + มัดหมี่ + คั่น + ขอ + นาค + น้อย มี 6 ความหมายย่อย คือ วัสดุที่ใช้ทอผ้า (สรรพสิ่ง) + เทคนิคการสร้างลายผ้า (เหตุการณ์) + เทคนิคการสร้างลายผ้า (เหตุการณ์) + วัตถุประสงค์ของและเครื่องใช้ (สรรพสิ่ง) + สัตว์และส่วนของสัตว์ (สรรพสิ่ง) + ปริมาตรหรือขนาด (นามธรรม)

ผลการวิจัยชื่อลายผ้ากลุ่มความหมายผสมยังพบว่า การเรียงของหน่วยความหมายในชื่อลาย หากจัดตามกลุ่มความหมายหลักสามารถสลับตำแหน่งกันได้ เช่น สรรพสิ่ง + เหตุการณ์ หรือ เหตุการณ์ + สรรพสิ่ง เมื่อวิเคราะห์กลุ่มความหมายย่อยในโครงสร้างชื่อ

ผู้วิจัยสังเกตเห็นได้ว่า ชื่อลายผ้ามักมีคำที่เกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ทอผ้า ตามด้วยเทคนิคการสร้างลายผ้า และกลุ่มความหมายอื่น ๆ เช่น ลักษณะลาย หรือคำแสดงถึงที่มา สามารถแสดงโครงสร้างที่พบได้ดังนี้

วัสดุ + เทคนิค + ... หรือ วัสดุ + ... หรือ เทคนิค + ...

มีตัวอย่างดังนี้

- (12) ผ้าไหม(วัสดุที่ใช้ทอผ้า) + มัดหมี่(เทคนิคการสร้างลายผ้า) + ลายฉัตร
- (13) ผ้าไหม(วัสดุที่ใช้ทอผ้า) + มัดหมี่(เทคนิคการสร้างลายผ้า) + ลายนกยูง
- (14) ผ้ามัดหมี่(เทคนิคการสร้างลายผ้า) + ลายนกยูง
- (15) ผ้าไหม(วัสดุที่ใช้ทอผ้า) + ลายลูกแก้ว

ข้อสังเกตนี้ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าเป็นโครงสร้างที่คงที่ เนื่องจากยังพบชื่อลายผ้าที่สามารถปรากฏวัสดุ หรือ เทคนิคในตำแหน่งอื่น เช่น

- (16) ผ้าไหม(วัสดุที่ใช้ทอผ้า) + 9 มงคล + (ลายผ้า)5 ขนเผ่า + หมักโคลน(เทคนิคการสร้างลายผ้า) + ดอกบัว

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบความคงที่ของคำที่ปรากฏในโครงสร้างของทุกชื่อคือ วัสดุที่ใช้ทอผ้า คือ ไหม ผ้าย และ ไยประดิษฐ์ จะพบอยู่ตำแหน่งคำแรกเสมอ

อีกทั้ง เมื่อวิเคราะห์จัดหมวดหมู่ความหมายของคำที่ปรากฏในชื่อลายผ้าในกลุ่มความหมายเดียว จำนวน 111 ชื่อ และกลุ่มความหมายผสม จำนวน 104 ชื่อ กลุ่มความหมายผสม จะแยกคำตามหน่วยความหมายที่พบในชื่อลาย จากนั้นนำแต่ละคำที่พบมาจัดตามหมวดหมู่ความหมายย่อย ซึ่งนับจำนวนรวมกับความหมายย่อยที่พบในกลุ่มความหมายเดียว ดังนั้น ผลการวิจัยนี้สามารถจัดเข้าในหมวดหมู่ใหญ่และแบ่งตามหมวดหมู่ย่อยต่าง ๆ ได้ตามตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1

หมวดหมู่ความหมายของคำที่ปรากฏในชื่อลายผ้าประจำถิ่นอีสาน

	กลุ่มความหมาย	จำนวนที่พบ	
สิ่งมีชีวิต	1. สัตว์และส่วนต่าง ๆ ของสัตว์	40	
	2. มนุษย์	7	
	3. กลุ่มคน	5	
	4. อวัยวะในร่างกาย	1	
สรรพสิ่ง	5. พืชและส่วนต่าง ๆ ของพืช	69	
	6. วัสดุที่ใช้ทอผ้า	56	
	7. วัตถุสิ่งของและเครื่องใช้	27	
	8. อัญมณี	13	
	9. แหล่งน้ำตามธรรมชาติ	11	
	10. บรรยากาศบนท้องฟ้า	8	
	11. วัตถุสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับศาสนา	6	
	12. อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่มนุษย์ทำขึ้น	5	
	13. ลักษณะของพื้นผิวโลก	5	
	สิ่งไม่มีชีวิต	14. ตัวละคร เทพนิยาย	5
	15. ผืนผ้าที่ทอเป็นช่องตาราง	4	
	16. เครื่องดนตรี	4	
	17. ผืนผ้าที่แสดงคุณสมบัติ	4	
	18. ธาตุโลหะ	2	
	19. พื้นผิวที่เพาะปลูก	2	
	20. ผลิตภัณฑ์ที่มีการแปรรูป	1	
	21. สถานที่สำคัญทางศาสนา	1	
	22. ลักษณะทางธรรมชาติ	1	
	23. แหล่งแร่ธาตุสะสมตามธรรมชาติ	1	

ตารางที่ 1

หมวดหมู่ความหมายของคำที่ปรากฏในชื่อลายผ้าประจำถิ่นอีสาน (ต่อ)

	กลุ่มความหมาย	จำนวนที่พบ
เหตุการณ์	24. เทคนิคการสร้างลายผ้า	88
	25. ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา	4
	26. อารมณ์ความรู้สึก	2
	27. การเปลี่ยนแปลงรูปแบบ	2
	28. การสมาคม	1
	29. การสัมผัส	1
นามธรรม	30. ชื่อสถานที่ บ้าน เมือง อำเภอ จังหวัด	39
	31. ปริมาตรหรือขนาด	10
	32. สี	8
	33. ความเป็นสิริมงคลหรือสิ่งอันดี	5
	34. ชื่อบุคคล	5
	35. ช่วงอายุ	4
	36. ความเชื่อทางศาสนา	3
	37. ลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม	1
	38. ความปิติภูมิใจ	1
		รวม

จากตาราง พบในชื่อลายผ้าประจำท้องถิ่นในภาคอีสาน จำนวน 38 ความหมายย่อย รวม 452 ครั้ง พบมากที่สุดคือความหมายเกี่ยวกับ เทคนิคการสร้าง ลายผ้า พบ 88 ครั้ง รองลงมาคือ พิธีกรรมและส่วนต่าง ๆ ของพิธี พบ 69 ครั้ง และกลุ่มความหมายที่พบน้อยที่สุดคือ อวัยวะในร่างกาย พบ 1 ครั้ง ผลិតภัณฑ์ที่มีการแปรรูป พบ 1 ครั้ง สถานที่สำคัญทางศาสนา พบ 1 ครั้ง ลักษณะทางธรรมชาติ พบ 1 ครั้ง แหล่งแร่ธาตุสะสมตามธรรมชาติ พบ 1 ครั้ง การสมาคม พบ 1 ครั้ง การสัมผัส พบ 1 ครั้ง ลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม พบ 1 ครั้ง และ ความปิติภูมิใจ พบ 1 ครั้ง

นอกจากนี้ในตารางที่ 1 เมื่อนำมาจัดกลุ่มความหมายตาม Nida (1979) พบว่ากลุ่มความหมายที่พบมากที่สุดอย่างชัดเจน คือ กลุ่มความหมายสรรพสิ่ง จำนวน 278 ครั้ง แบ่งออกเป็นกลุ่มความหมายย่อย 22 กลุ่ม มีกลุ่มความหมายย่อย ที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ความหมายเกี่ยวกับพิธีกรรมและส่วนต่าง ๆ ของพิธี พบ 69 ครั้ง รองลงมาคือ

วัสดุที่ใช้ทอผ้า พบ 56 ครั้ง รองลงมาคือ สัตว์และส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ พบ 40 ครั้ง ทว่าเมื่อวิเคราะห์เฉพาะกลุ่มความหมายย่อยทั้งหมดพบว่า ความหมายย่อยที่พบมากที่สุดอยู่ในกลุ่มเหตุการณ์ คือ กลุ่มความหมายย่อยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการสร้างลายผ้า พบ 88 ครั้ง นอกจากนี้ยังมีกลุ่มความหมายหลักนามธรรม ที่นำชื่อ บ้าน เมืองโบราณ สถานที่ โดยเฉพาะหมู่บ้านหรืออำเภอ รวมถึงสถานที่สำคัญของชุมชนมาตั้งเป็นชื่อลายผ้า จำนวน 39 ครั้ง

4.5 กลุ่มความหมายที่พบมากที่สุด

ผลการวิจัยต่อไปนี้จะนำเสนอตัวอย่างชื่อลายผ้าและที่มาของความหมายของชื่อ เพื่อแสดงให้เห็นภาพรวมของความหมายที่พบในชื่อลายผ้าท้องถิ่นในอีสานจำนวน 5 อันดับ เรียงจากมากไปน้อย ดังต่อไปนี้

4.5.1 กลุ่มความหมายที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการสร้างลายผ้า

ความหมายเกี่ยวกับเทคนิคการสร้างลายผ้า เป็นคำที่แสดงถึงการกระทำ ตามแนวคิดของ Nida (1979) เทคนิคการสร้างลายผ้าเกี่ยวข้องกับการทำให้เกิดลวดลายต่าง ๆ บนผืนผ้า เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีการเคลื่อนไหว เป็นรูปแบบกระบวนการ (Process) คือ การกระทำ จนได้ลวดลายผ้า เช่น เทคนิคการขีด จก ยกดอก มัดย้อม เหยียบ ฯลฯ คำที่บอกเทคนิคการสร้างลายผ้าเหล่านี้มักจะประกอบด้วยคำศัพท์ที่มาจากหมวดหมู่ความหมายอื่นร่วมด้วย โดยจะยกตัวอย่างชื่อลายผ้า และเติมชนิดยี่ห้อคำที่มีความหมายเกี่ยวกับเทคนิควิธีการทำผ้า ดังต่อไปนี้

- (17) ชื่อลายผ้าที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการสร้างลายผ้า
ผ้า(แก็บ)	โฮล	ผ้าลาย(มูก)	ผ้า(กะเนียว)
ผ้าลาย(ตาหม่อง)	ผ้าลาย(ตาคืบ)	ผ้าไหม(บาติก)	ผ้า(ขีด)ลายแห่นาค
ผ้า(หางกระรอก)จกดาว		ผ้าลายหมี(คั่น)xonารี่	
ผ้าไหม(เก็บ)บ้านเมืองหลวง		ผ้าไหม(ยกดอก)บ้านหลุ่งประดู่	
ผ้าขาวม้า(มัดย้อม)ลายเสือ		ผ้าไหม(ไขว้)(ตาล่อง)	
ผ้าลาย(คั่น)โบราณ		ผ้า(หางกระรอก)(จก)ดาว	
ผ้าไหม(มัดหมี)ลายนางสนม		ผ้าไหมลายลูกแก้ว(ย้อม)มะเกลือ	
ผ้าไหม(เหยียบ)ลายลูกแก้ว		ผ้าคลุมไหล่(ยกดอก)ลายลูกแก้ว	
ผ้าไหม(มัดหมี)ลายนกยูง		ผ้าซิ่น(หัวแดงตีนแดง)ลายนพเก้า	
ผ้า(มัดหมี)(ซิ่น)ลายกระสวย		ผ้า(มัดหมี)(ซิ่น)ลายปลาชะโด	

ผลการวิจัยพบว่า ความหมายที่เกี่ยวกับเทคนิคการสร้างลายผ้า พบมากที่สุดคือ คำว่า “มัดหมี่” แสดงให้เห็นอัตลักษณ์การทอผ้าของชาวอีสานว่า ชาวอีสานมีความสามารถและความชำนาญในการสร้างลวดลายบนผืนผ้าด้วยวิธีการมัดหมี่ และกล่าวได้ว่า ชื่อลายผ้าที่ประกอบด้วยคำบอกเทคนิคการสร้างลายผ้าแบบ “มัดหมี่” เป็นอัตลักษณ์ของผ้าท้องถิ่นอีสาน นอกจากนี้ชื่อลายผ้ายังปรากฏเทคนิคอื่น ๆ เช่น จก ยกดอก หางกระรอก เขียบ ขิด ฯลฯ ผลการวิจัยยังพบคำเรียกเทคนิคการสร้างลายผ้า กลุ่มตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก (Austro-Asiatic language) ที่พบในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีกลุ่มชาติพันธุ์กวย และเขมร อาศัยอยู่จำนวนมาก (กรมศิลปากร สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, 2550, น. 98-117) เช่น “โฮล” เป็นภาษาเขมร หมายถึง ผ้าที่ทอด้วยกระบวนการมัดหมี่ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2565) จึงเป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่า ผ้าท้องถิ่นอีสานแม้ว่าจะผลิตในพื้นที่อีสานใต้ที่เป็นคนไทยเชื้อสายเขมรและกวยแต่ยังคงนิยมการทอผ้าด้วยวิธีมัดหมี่ เช่นเดียวกับกับคนอีสานในพื้นที่อื่น

เมื่อวิเคราะห์ชื่อลายผ้าที่ประกอบด้วยคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับเทคนิคการสร้างลายผ้าที่พบ 88 ครั้ง พบว่า บางเทคนิคมีวิธีการสร้างลายเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน แต่มีชื่อเรียกแตกต่างกัน คำศัพท์เทคนิคการสร้างลายผ้าขึ้นอยู่กับองค์ความรู้ทางภาษาของแต่ละท้องถิ่น เช่น คั่น กับ ขึ้น ทั้งสองคำให้นิยามความหมายเหมือนกัน คือ การทอผ้าด้วยมัดหมี่ สลับกับเส้นด้ายสีพื้น หรือ หางกระรอก แม้สองคำนี้ออกเสียงเหมือนกัน แต่การเขียนคำศัพท์ที่ต่างกัน อาจเกิดจากองค์ความรู้ภาษาไทยที่ต่างกันของผู้เขียนชื่อลายผ้าในแต่ละท้องถิ่น โดยผู้วิจัยมองว่า ควรใช้คำว่า “คั่น” หมายถึง การแทรกหรือกั้นอยู่ในระหว่าง เพราะคำว่า “ขึ้น” หมายถึง สิ่งทีลุดหล่นเป็นลำดับ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2551) เมื่อจัดประเภทใหม่เพื่อให้เห็นความชัดเจนของเทคนิคการสร้างลายผ้า ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การจำแนกจากคำบอกเทคนิคการสร้างลวดลายผ้า ซึ่งประกอบด้วย 7 เทคนิค ได้แก่ (1) มัดหมี่ (2) ขิด (3) จก (4) ยกดอก (5) มุก (6) หางกระรอก (วิศปัติย์ ชัยช่วย และคณะ, 2561, น. 53-69) และ (7) ผ้าทอเทคนิคอื่น ๆ ได้แก่ การเขียนลาย การสลับสี และการสลับลาย จากนั้นนำคำศัพท์ที่พบจำนวน 88 ครั้ง มาจัดประเภทใหม่ได้ 10 ประเภท ดังนี้ (1) ประเภทมัดหมี่ (2) ประเภทขิด (3) ประเภทจก (4) ประเภทยกดอก (5) ประเภทมุก (6) ประเภทหางกระรอก (7) ประเภทเส้นพุ่งเส้นยืนสลับสี (8) ประเภทเส้นพุ่งและเส้นยืนสลับลายหรือสี (9) ประเภทเขียนลาย และ (10) ประเภทย้อมหรือมัดย้อม

4.5.2 กลุ่มความหมายที่เกี่ยวกับพืชและส่วนต่าง ๆ ของพืช

คำศัพท์เกี่ยวกับพืชตามแนวคิดของ Nida จัดให้เป็นหมวดหมู่ความหมายย่อยของหมวดหมู่หลัก คือ สรรพสิ่ง ในหมวดสิ่งไม่มีชีวิต และอยู่ในหมวดหมู่ย่อย คือ พืช และสิ่งเกี่ยวกับพืช อย่างไรก็ตาม ชื่อลายผ้าที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับพืชมักจะประกอบด้วยคำศัพท์ที่มาจากหมวดหมู่ความหมายอื่นร่วม ดังตัวอย่างชื่อและใช้เครื่องหมายชนิดขีดในคำที่มีความหมายเกี่ยวกับพืชและส่วนต่าง ๆ ของพืช ต่อไปนี้

- (18) ชื่อลายผ้าที่เกี่ยวกับพืชและส่วนต่าง ๆ ของพืช
ลาย(ดอกบัวเครือ)	ลาย(ดอกพิกุล)	ลาย(ดอกผักแว่น)
ลาย(ก้านแย่ง)	ผ้าลาย(ดอกกลมพุก)	ลาย(ดอกบัวแดง)
ลาย(พันทมหา)	ผ้าลาย(ตุ้มกา)	ลาย(ดอกผักตั่ว)
ลาย(ยางนา)โทข้าสูง	ลายแคน(แก่นคุณ)	ผ้าไหมลาย(ช่อดอกเค็ง)
ผ้าไหม 9 มงคลลายผ้า 5 ขนเผ่าหมักโคลน(ดอกบัว)		

ชื่อลายผ้าข้างต้นส่วนใหญ่พบคำว่า “ดอก” หมายถึง ดอกไม้ มีทั้งที่ใช้ชื่อภาษาไทยกลาง เช่น ดอกพิกุล ดอกบัว และชื่อภาษาอีสาน เช่น ดอกผักแว่น ดอกกลมพุก ก้านแย่ง ตุ้มกา ฯลฯ สะท้อนให้เห็นการใช้ภาษาอีสานในชื่อลายผ้าประจำถิ่นอีสาน และสัมพันธ์กับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนอีสาน อาทิ ผักแว่น (ผักตบชวา) ซึ่งพบทั่วไปในแหล่งน้ำของภาคอีสาน คนอีสานนำยอดอ่อนของผักแว่นมานึ่งหรือต้มเพื่อบริโภคได้ ดังนั้น การนำชื่อพืชที่พบทั่วไปในท้องถิ่นและการใช้ประโยชน์จากพืชนั้นมาตั้งเป็นชื่อลายผ้าจึงเป็น อัตลักษณ์ประการหนึ่งของชื่อลายผ้าประจำถิ่นอีสาน

4.5.3 กลุ่มความหมายย่อยที่เกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ทอผ้า

ความหมายกลุ่มนี้พบจำนวน 56 ครั้ง และมักพบในชื่อลายผ้าที่มีโครงสร้างความหมายมากกว่า 2 ส่วน โดยพบคำที่เกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ทอผ้า 3 คำ พบมากที่สุดคือ “ไหม” พบ 37 ครั้ง รองลงมาคือ “ฝ้าย” พบ 18 ครั้ง และน้อยที่สุดคือ “ฝ้ายใยประดิษฐ์” พบ 1 ครั้ง ดังตัวอย่างชื่อ และใช้ในชนิดขีดในคำที่มีความหมายเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ทอผ้า ดังนี้

- (19) ชื่อลายผ้าที่เกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ทอผ้า
ผ้า(ไหม)ลายดอกจำปี	ผ้า(ไหม)ลายช่อดอกเค็ง
ผ้า(ไหม)ลายศรีภูมิ	ผ้า(ไหม)ลายสาเกต
ผ้า(ไหม)กาบบัวลายต่างับ	ผ้า(ไหม)ลายบัวขาวนุชทริก

ผ้า(ใหม่)ไขว้ตาล่อง	ผ้า(ใหม่)ลายสมอ
ผ้า(ใหม่)มัดหมี่ลายฉัตร	ผ้า(ใหม่)มัดหมี่ลายปูนา
ผ้า(ใหม่)มัดหมี่ลายไก่อแก้ว	ผ้า(ใหม่)มัดหมี่ลายขอทบเชือก
ผ้า(ฝ้าย)ลายสายรุ้ง	ผ้า(ฝ้าย)ใยประดิษฐ์ลายกรรณก
ผ้า(ฝ้าย)ลายดอกผักแว่น	ผ้า(ฝ้าย)ย้อมครามลายปูนา
ผ้า(ฝ้าย)มัดหมี่ย้อมครามลายสามธรรมลำโพงแห่งดอนตาล	

จากการวิเคราะห์กลุ่มความหมายย่อยวัสดุที่ใช้ทอผ้า พบคำว่า “ใหม่” มากที่สุด แสดงถึงความชำนาญในการใช้เส้นไหมทอผ้า สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์โดยรวมของผ้าทอในภาคอีสาน ดังจะเห็นว่าผ้าไหมเป็นอัตลักษณ์ผ้าทอของชาวอีสานในหลายพื้นที่ อย่างไรก็ตาม บางพื้นที่แม้ว่าจะปรากฏคำเกี่ยวกับพืชที่นำมาเป็นวัสดุการทอผ้า เช่น ฝ้าย ฝ้ายใยประดิษฐ์ แต่อาจจะไม่ใช่พืชทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ยังคงปรากฏคำว่า ฝ้าย ซึ่งเกี่ยวข้องกับพืช ดังนั้น คำว่า ฝ้ายใยประดิษฐ์ จึงจัดอยู่ในหมวดหมู่เดียวกันกับวัสดุที่นำมาทอผ้าที่เกี่ยวข้องพืช

4.5.4 กลุ่มความหมายที่เกี่ยวกับสัตว์และส่วนต่าง ๆ ของสัตว์

คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ที่ปรากฏบนชื่อลายผ้าเป็นชื่อสัตว์จำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและสังคมอีสาน โดยเฉพาะพญานาค ดังตัวอย่างชื่อและใช้นชลิขิตในคำที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์และส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ ดังนี้

- (20) ชื่อลายผ้าที่เกี่ยวข้องกับสัตว์และส่วนต่าง ๆ ของสัตว์
ลาย(ไดโนเสาร์)	ลาย(ตาควาย)	ลาย(เนื้อทราย)
ลาย(เกล็ดเต่า)	ลาย(ไข่มดแดง)	ลาย(ไก่อ)
ลายศรีเสาวรส(คชสาร)		ลายเกล็ด(เต่า)ใหญ่
ผ้ามัดหมี่ลาย(นกยูง)		ผ้าไหมมัดหมี่ลาย(ปูนา)
ลาย(นาค)ศรัทธา		ผ้าฝ้ายลาย(นาค)น้อย
ผ้าลาย(นาค)ใหญ่		ผ้าไหมมัดหมี่คั่นขอ(นาค)น้อย
ผ้ามัดหมี่ลายดอกบัว(ไดโนเสาร์)		ผ้าไหมแพรวาลาย(นาค 12 แขน)
ลายศรีฟ้า(ปลาทะเลน้ำจืด)		ผ้ามัดหมี่ชั้นลาย(ปลาชะโด)
ผ้ามัดหมี่ลายขอสิริวัฒนวิริฯ(ปลาเค้า)	ผ้าลาย(กันหอย)อารยธรรมห้าพันปี	

ผลการวิจัยพบว่า ชาวอีสานสร้างสรรค์ลวดลายผ้าจากสัตว์ที่ปรากฏในความเชื่อและในธรรมชาติ เช่น ไก่อ มดแดง เต่า ควาย ปู ปลา เนื้อทราย นกยูง ฯลฯ เมื่อพิจารณา

จากตัวอย่างชื่อลายผ้ายังพบว่า ชาวอีสานมีความเชื่อและศรัทธาต่อพญานาคเป็นอย่างมาก มักพบชื่อลายผ้าที่มีคำว่า “นาค” มาประกอบตั้งเป็นชื่อลาย แสดงให้เห็นวิถีวัฒนธรรมและความเชื่อของชาวอีสานที่ผูกพันกับพญานาค มีหน้าที่ประธานความอุดมสมบูรณ์ เป็นผู้ปกป้องรักษาแหล่งน้ำและพระพุทธศาสนา รวมทั้งยังเป็นผู้ที่ให้กำเนิดสรรพชีวิตตามมโนทัศน์ความเชื่อเรื่องเกี่ยวกับนาค (กัญญรัตน์ เวชศาสตร์, 2559, น. 1099-1115) อีกทั้ง “นาค” หรือ “งูใหญ่” (Naga) ยังถูกกล่าวว่าเป็นบรรพบุรุษของคนอีสานแถบลุ่มน้ำโขงอีกด้วย (Gittinger & Lefferts, 1994)

นอกจากนี้ยังพบ ชื่อที่ซ้ำกัน ได้แก่ “ลายเกล็ดเต่า” พบ 3 ท้องถิ่น ได้แก่ เป็นลายประจำอำเภอภูผาอินทนิล จังหวัดกาฬสินธุ์ ลายประจำอำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น และลายประจำอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 3 ท้องถิ่นใช้เทคนิคทอผ้าด้วยวิธีการยกดอกเป็นลายโบราณที่พบกระจายอยู่ทั่วภาคอีสาน และไม่สามารถระบุต้นกำเนิดได้ จึงแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมการทอผ้าของกลุ่มคนในอีสานที่มีการแลกเปลี่ยนเทคนิคลวดลายการทอผ้ามาอย่างยาวนาน

อีกทั้งยังพบคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ ที่มีความหมายตามยุคสมัย ซึ่งไม่พบในลายผ้าดั้งเดิม คือคำว่า “ไดโนเสาร์” เป็นสัตว์ในยุคดึกดำบรรพ์ที่ค้นพบในภาคอีสาน เช่น ชัยภูมิ ขอนแก่น และกาฬสินธุ์ ทำให้บางท้องถิ่นที่พร้อมรอยสัตว์ในยุคดึกดำบรรพ์ นำมาตั้งเป็นชื่อลายผ้า เช่น “ผ้ามัดหมี่ลายดอกบัวไดโนเสาร์” ลายประจำอำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ และ “ลายไดโนเสาร์” ลายประจำอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

4.5.5 ความหมายที่เกี่ยวกับชื่อสถานที่ บ้าน เมือง อำเภอ จังหวัด

ชื่อลายผ้าท้องถิ่นอีสานจำนวนมากพบการใช้ชื่อสถานที่ของแหล่งผลิต ชื่อเมืองในอดีต รวมถึงชื่อหมู่บ้าน อำเภอ จังหวัด มาเป็นส่วนประกอบของชื่อลายผ้า ดังตัวอย่างชื่อลายผ้าที่มีคำที่เกี่ยวกับชื่อสถานที่ ต่อไปนี้

(21)	ชื่อลายผ้าที่มีชื่อสถานที่ บ้าน เมือง อำเภอ จังหวัด	
	ลายกันเกรา(พนมดงรัก)	ผ้าไหมลาย(สังเกียะ)
	ผ้ายก(บ้านคิมมะฮะฮุ)	ลายโหวด(ร้อยเอ็ด)
	ผ้าภูกระโดง(เมืองแปะ)	ลายแก้ว(กาฬหลง)
	ผ้าไหมลาย(สาเกต)	ผ้าไหมลาย(น้ำฮิ้น)
	ผ้ากลีบหอม(หนองหงส์)	ผ้าไหมลาย(ศรีภูมิ)
	ผ้าลายดอกฝ้าย(เมืองเลย)	ลายศรี(ชุมแพ)
	ผ้าไหมลายบัวขาว(บุญศรี)	ผ้าไหมเก็บ(บ้านเมืองหลวง)

ลายชั้นหมากเบ็งเส็งกลองยาว(ร้องคำ)	ผ้าฝ้ายลายบัว(เมืองอุบลราชธานี)
ผ้าภูมิศิลป์(ถิ่นจันทร์เรือง)	ลายปราสาท(ปรางค์กู)
ลายหมากเบ็งเบญจรัตน์(แห่งบึงกาฬ)	ผ้ามัดหมี่ลาย(เกษมสีมา)
ผ้าไหมมัดหมี่ลาย(เมืองพล)	ผ้าไหมมัดหมี่ลาย(รัตนบุรี)
ผ้าไหมมัดหมี่ลาย(จักรราช)	ผ้าไหมยกดอก(บ้านหูลงประดู่)

ผลการวิจัยพบว่า ความหมายที่เกี่ยวข้องสถานที่ บ้าน เมือง อำเภอ จังหวัด พบจำนวน 36 ครั้ง พบมากที่สุดในกลุ่มนามธรรม และมีจำนวนมากที่พอจะให้เห็นความสำคัญในการนำมาเป็นตั้งชื่อลายผ้าประจำท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นความปรารถนาของท้องถิ่น ที่ต้องการสื่อสารให้ทราบถึงแหล่งผลิต และประวัติศาสตร์ชุมชน เพื่อนำเสนออัตลักษณ์นี้ผ่านชื่อลายที่ไม่สัมพันธ์กับลวดลายบนผืนผ้าอย่างชัดเจน

ผลการวิจัยแสดงความหมายของชื่อลายผ้าว่า มีการผสมรวมกับความหมายหลายกลุ่ม ทำให้ชื่อลายผ้าท้องถิ่นอีสานมีโครงสร้างหลายส่วนเพื่อใช้อธิบายถึงคุณสมบัติ ชนิดผ้า วิธีการทำ และที่มาของผืนผ้า ให้มีความชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ชื่อลายผ้ายังสะท้อนให้เห็นการเชื่อมโยงภูมิปัญญา ค่านิยม สิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์ที่นำเสนอผ่านชื่อลายผ้า ที่เป็นตัวแทนของชุมชนและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งยกระดับการสร้างสรรค์ลายผ้าอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น ควบคู่กับการทอลายผ้างดงามดั้งเดิม ดังนั้น การตั้งชื่อลายผ้าจึงเป็นเครื่องมือในการสื่อสารทางสังคม บอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ในท้องถิ่น และไม่ได้เป็นเพียงชื่อเรียกแต่ยังเป็นเรื่องเล่าที่สะท้อนตัวตนของชุมชนทั้งภูมิประเทศ ธรรมชาติ ความเชื่อ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น (Adeoti, 2024, pp. 158-176) ชื่อลายผ้าจึงบ่งบอกความหลากหลายทางวัฒนธรรมการทอผ้าในพื้นที่ต่าง ๆ ของภาคอีสาน และเป็นเสมือนสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่บ่งบอกความหลากหลายของอีสานในภาพรวม

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ ชื่อลายผ้าเหล่านี้แม้จะเป็นลายผ้าท้องถิ่นอีสาน แต่ส่วนใหญ่มักตั้งชื่อด้วยภาษาไทยกลาง อาจเป็นเพราะนโยบายของภาครัฐที่ผสมกับทุนทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นทำให้ชื่อลายผ้าจึงมีภาษาไทยกลาง และอาจเกิดจากการสัมผัสภาษา (language contact) ของคนอีสานที่พูดได้ทั้งภาษาไทยกลางกับภาษาไทยถิ่นอีสานสลับกันไปมา จึงเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากผู้รู้สองภาษาหรือหลายภาษาใช้ภาษาสลับกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2553, น. 240) อีกทั้งสองภาษานี้อยู่ในกลุ่มตระกูลภาษาเดียวกันทำให้มีคำใช้ร่วมกัน และอาจเกิดการปน

ภาษา (code-mixing) อย่างไรก็ดีสังเกตหรือรู้ตัว อีกทั้งภาษาไทยกลางยังเป็น อัตลักษณ์ ที่แสดงความเป็นชาติไทยอีกด้วย ดังนั้นจึงมีการใช้ภาษาไทยกลางในการตั้งชื่อลายผ้า เหล่านี้ ซึ่งแตกต่างไปจากภาษาไทยถิ่นอีสาน

5. สรุปและอภิปรายผล

การวิเคราะห์จัดกลุ่มความหมายของชื่อลายผ้า 215 ชื่อ ได้แบ่งกลุ่มตาม ความหมายของคำที่พบในชื่อลายผ้าได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มความหมายหลักสรรพสิ่ง จำนวน 278 ครั้ง พบ 23 ความหมายย่อย รองลงมาคือ กลุ่มความหมายหลักเหตุการณ์ จำนวน 98 ครั้ง พบ 6 ความหมายย่อย และกลุ่มความหมายหลักนามธรรม จำนวน 76 ครั้ง พบ 9 ความหมายย่อย

ความหมายของชื่อลายผ้าประจำท้องถิ่นในภาคอีสาน สะท้อนให้เห็นความปรารถนา ที่ต้องการให้ชื่อลายผ้าเป็นที่จดจำและแตกต่างจากชื่อลายเดิมในท้องถิ่น โดยบางกลุ่ม ความหมายพบว่า ยังคงนำชื่อลายและลักษณะลวดลายผ้าแบบดั้งเดิมที่มีในท้องถิ่นมา นำเสนอเป็นลายประจำท้องถิ่น ซึ่งมักมีความหมายเกี่ยวกับ มนุษย์ พืช สัตว์ และ สิ่งของ อาทิ “ลายดอกแก้ว” “ลายไก่” “ลายขอ” “ลายดอกพิกุล” “ลายโคมแก้ว” ฯลฯ และมีบางลายผ้ายังพบว่า เป็นคำใหม่แต่ยังอยู่กลุ่มความหมายเดิม เช่น “ลายไดโนเสาร์” (สัตว์) “ลายผ้าราชินี” (มนุษย์) และมีกลุ่มความหมายที่เพิ่มขึ้นจากชื่อ ลายผ้าเดิมในท้องถิ่น ซึ่งมักเกี่ยวกับ โบราณสถาน แหล่งธรรมชาติ ชื่อบ้านนามเมือง ศาสนา ประเพณี สภาพ ภูมิประเทศ บุคคลสำคัญ ตำนานท้องถิ่น เช่น “ผ้าลายดอกฝ้ายเมืองเลย” “ลายบั้งไฟเอ้” “ลายมาลัยข้าวตอก” “ลายโกสัมพี้” “ลายโนนนารายณ์” “ผ้าไหมสาเกต” ฯลฯ และยัง พบการประกอบสร้างชื่อลายผ้าประจำท้องถิ่น โดยมีคำที่มีความหมายเกี่ยวกับ เทคนิค การสร้างลายผ้า เช่น ชิด จก เก็บ เหยียบ และวัสดุที่ใช้ทอผ้า เช่น ไหม ฝ้าย ฝ้ายใย ประดิษฐ์ อีกทั้งในชื่อลายผ้ามักพบคำบ่งชี้ คือ ผ้า และ ลาย ประกอบอยู่ในชื่อ ซึ่งทั้ง 2 คำ เป็นคำที่ไม่ได้แสดงถึงลวดลาย แต่ใช้เพื่อระบุบุคลิกของลายผ้าหรือบอกสิ่งที่ สัมพันธ์กับลายผ้า

นอกจากนี้ยังพบว่า ลายผ้าหลายชื่อมักประกอบด้วยคำที่มีความหมายเกี่ยวกับ เทคนิคการสร้างลายผ้า แบ่งออกเป็น 10 ประเภท ได้แก่ (1) ประเภทมัดหมี่ (2) ประเภทขีด (3) ประเภทจก (4) ประเภทยก (5) ประเภททูก (6) ประเภทหางกระรอก (7) ประเภท เส้นพุ่งเส้นยืนสลับสี (8) ประเภทเส้นพุ่งและเส้นยืนสลับลายหรือสี (9) ประเภทเขียนลาย และ (10) ประเภทย้อมหรือมัดย้อม พบมากที่สุดคือ “มัดหมี่” จึงแสดงให้เห็นว่า ชาวอีสาน

มีความชำนาญในการสร้างลายผ้าด้วยวิธีการมัดหมี่มากที่สุด และพบทั่วไปในภาคอีสาน ทว่ายังมีอีกหลายเทคนิคที่สามารถทำได้ ขึ้นอยู่กับความชำนาญของกลุ่มคนในแต่ละพื้นที่

เมื่อตรวจสอบกับจุดประสงค์การวิจัยพบว่า ชาวอีสานตั้งชื่อลายผ้าโดยการนำคำที่อยู่ในหมวดหมู่ที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการสร้างลายผ้า มากที่สุด รองลงมา คือ พืชและส่วนต่าง ๆ ของพืช คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์และส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ และ การตั้งชื่อตามสถานที่ ประวัติศาสตร์ ของชุมชนตามลำดับ คำที่เกี่ยวข้องกับพืชและสัตว์พบได้ทั่วไปในวิถีวัฒนธรรมและความเชื่อของชาวอีสาน โดยเฉพาะพญานาค ซึ่งปรากฏร่วมกับชื่อลายผ้าอย่างเด่นชัด อาทิ “ลายนาคหัวซ้อง” “ลายนาคโต่เครือ” “ผ้าลายนาคใหญ่” “ผ้าไหมแพรวาลายนาค 12 แขน” และ “ผ้าไหมมัดหมี่คั่นขอนาคน้อย”

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์การทอผ้าของชาวอีสานจากคำที่บ่งบอกเทคนิควิธีและชนิดของผ้า พบคำว่า “ไหม” และ “มัดหมี่” มากที่สุด ทั้งสองคำสะท้อนอัตลักษณ์ของชาวอีสานที่มีความชำนาญด้าน การทอผ้าและเป็นแหล่งผลิตผ้าทอที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ และมีชื่อเสียงทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ อีกทั้งอัตลักษณ์ “ไหมมัดหมี่” ยังเชื่อมโยงไปถึงกลุ่มชาติพันธุ์ในอีสานได้ กล่าวคือ ภาคอีสาน มีหลายกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความชำนาญในการทอผ้าด้วยเส้นไหมและสร้างลายด้วยการมัดหมี่ ได้แก่ ไทลาว ผู้ไทย ญ้อ และเขมร ซึ่งพบได้ทั่วไปในอีสาน ดังนั้น จึงตอบคำถามการวิจัยได้ว่า การตั้งชื่อลายผ้าของชาวอีสานแสดงถึงอัตลักษณ์ชุมชนด้านการทอผ้า

ส่วนการตั้งชื่อจากสิ่งแวดล้อมทั้งพืชและสัตว์ ตลอดจนความเชื่อ และความภาคภูมิใจของชุมชนจากการใช้ชื่อสถานที่ และประวัติศาสตร์ชุมชนมาร่วมตั้งชื่อลายผ้าประจำท้องถิ่นในภาคอีสาน (วัฒนธรรม จุฑะวิภาต, 2555) นอกจากนี้จะสะท้อนคุณค่า ภูมิปัญญา ภาษา สังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้น ๆ แล้วยังสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของอีกพื้นที่หนึ่งกับอีกพื้นที่หนึ่ง ที่ไม่อาจหาที่มาของความสัมพันธ์ของ แต่ละพื้นที่ได้อย่างชัดเจน เนื่องจากผ้าทอ (textiles) ของคนอีสานมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน และหลากหลายกลุ่มชนปรับปรนเรื่องผ้าอยู่ตลอดเวลา ทำให้ผ้าของอีสานมีชื่อและลายที่มีเอกลักษณ์ (มณฑิร ตั้งศิริพัฒน์, 2535, น. 7)

นอกจากนี้ผ้าในภาคอีสานมีพื้นฐานการทอที่คล้ายกัน แต่ความแตกต่างของลวดลายขึ้นอยู่กับการจัดวางตำแหน่งลาย ในอดีตผ้าทอเป็นเครื่องนุ่งห่มที่สำคัญและใช้ในวิถีชีวิตของผู้คน จึงย่อมมีการแลกเปลี่ยนความรู้ หรือ ซื้อขายกับชุมชนที่อยู่รอบข้าง หรือจากการแลกเปลี่ยนค้าขายกับคนต่างถิ่นต่างวัฒนธรรม

อีกทั้งผ้าทอเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งของสังคม ที่สะท้อนค่านิยมและระสนิยมการบริโภค ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงได้ (เกษม มานะรุ่งวิทย์, 2564, น. 56-73) เมื่อพบเห็นลวดลายที่ชื่นชอบจากต่างพื้นที่ ก็อาจจะเข้าไปเรียนรู้กระบวนการถักทอแล้วนำมาถักทอในชุมชนตนเอง ในปัจจุบันบางท้องถิ่นมีการจัดตั้งกลุ่มทอผ้า และมีการไปศึกษาดูงานกับท้องถิ่นที่มีการจัดตั้งกลุ่มทอผ้ามาก่อน เพื่อนำความรู้จากอีกกลุ่มมาพัฒนาต่อยอดกับกลุ่มของตนเอง จึงเกิดการแลกเปลี่ยนลวดลาย และพัฒนาลวดลายขึ้นพร้อมกับการตั้งชื่อใหม่ให้มีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชน

ด้านกลุ่มความหมายในลายผ้าส่วนใหญ่อยู่ในหมวดหมู่ความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ พืช สัตว์ วัตถุสิ่งของ สถานที่ ตำนาน ประเพณี ชื่อบ้าน นามเมือง และยังพบว่าชื่อลายผ้ามีโครงสร้างใกล้เคียงกับงานของ สุชาติา เจียพงษ์ (2565, น. 1-14) และ เบญจวรรณ เพชรก้อน (2555) ที่พบว่าโครงสร้างความหมายของชื่อมีทั้ง 1 กลุ่มความหมาย และ 2 กลุ่มความหมาย กลุ่มความหมายที่สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ 9 กลุ่ม ได้แก่ พืช สิ่งของ สัตว์ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มนุษย์ สถานที่ ธรรมชาติ อาหาร และวัตถุทางธรรมชาติ ความคล้ายคลึงของผลการวิจัยชื่อลายผ้าดังกล่าวเกิดจาก กลุ่มสมาชิกทอผ้าจังหวัดพิษณุโลก ส่วนมากเป็นกลุ่มคนในวัฒนธรรมไทลาว เช่นเดียวกับงานของเบญจวรรณ ดังนั้น จึงมีมุมมองต่อสรรพสิ่งและวัฒนธรรมการทอผ้าใกล้เคียงกัน ทำให้ความหมายของการตั้งชื่อมีความคล้ายคลึงกัน

เมื่อทบทวนผลการวิจัยกับการจัดกลุ่มความหมายในงานของ Chen (2014, pp. 86-88) ที่จัดกลุ่มความหมายของชื่อลายผ้าออกเป็น 7 กลุ่มความหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ 5 กลุ่ม ได้แก่ ชื่อที่สัมพันธ์กับวัตถุดิบ วิธีการทอ โครงสร้างของผ้า วิธีการย้อมสี หรือการพิมพ์ผ้า และลวดลายผ้า ส่วนกลุ่มความหมายลักษณะทั่วไป มีอยู่หลายลักษณะที่สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ ได้แก่ การตั้งชื่อตามบุคคลที่มีชื่อเสียง สถานที่สำคัญ สถานที่ และ ชื่อแหล่งที่ผลิต อีกทั้งยังคล้ายกับจัดกลุ่มความหมายในงานศึกษาของ Wang และ Bao (2010, pp. 41-46) ที่ศึกษาการตั้งชื่อผ้าไหมจากหยุนจิ้น ซึ่งแบ่งเป็น 7 กลุ่มความหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ 6 กลุ่ม ได้แก่ (1) ตั้งชื่อตามการใช้งาน (2) ตั้งชื่อตามลวดลาย (3) ตั้งชื่อตามวัตถุดิบที่ใช้ (4) ตั้งชื่อตามกระบวนการทอผ้า (5) ชื่อตามโครงสร้าง เช่น “ผ้าซาตินจ้วงหัว” หมายถึง การทอเส้นพุ่งหลากสีหรือเติมเส้นทอบางส่วนและจกลายดอกไม้บนพื้นผ้าซาติน (6) ตั้งชื่อตามสี + เทคนิคการสร้างลาย + ลวดลาย + ความหลากหลายอื่น ๆ

การจัดกลุ่มความหมายของ Chen (2014) และ Wang และ Bao (2010) พบว่า มีกลุ่มความหมายที่เพิ่มขึ้นจากกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับ พืช สัตว์ มนุษย์ และสิ่งของ เนื่องจากประเทศจีนมีประวัติศาสตร์การส่งออกผ้าไหมมานานหลายพันปี จนเกิดเป็นเส้นทางสายไหม ทำให้มีพัฒนาการของชื่อและลวดลายจำนวนมาก และมีกลุ่มความหมายที่หลากหลาย (Xing, 1991, pp. 56-57)

เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มความหมายกับงานวิจัยของไทยและจีน ที่ได้นำมาอภิปราย พบว่า กลุ่มความหมายของจีนแตกต่างจากของไทย ได้แก่ วัสดุ ชนิดผ้า วิธีการทอ การใช้งาน สี และ การรวมกันของหลายความหมายในชื่อเดียว ซึ่งไม่พบในงานวิจัยของไทย ขณะที่งานของผู้วิจัยทำให้เห็นถึงพัฒนาการของชื่อลายผ้าในอีสานที่พบว่า มีกลุ่มความหมายที่เพิ่มมากขึ้นจากงานวิจัยของไทยที่ผ่านมา และในชื่อลายผ้ามีโครงสร้างความหมายที่มากกว่า 2 ความหมาย แสดงให้เห็นว่าชื่อลายผ้าในภาคอีสานมีการพัฒนา และมีกลุ่มความหมายที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่นให้ชัดเจนขึ้น ผ่านชื่อลายผ้า และงานวิจัยนี้อาจนำไปศึกษาเพื่อพัฒนาชื่อลายผ้าที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

นอกจากการจัดกลุ่มความหมายของชื่อลายผ้า ชื่อลายกับลวดลายที่ปรากฏบนผ้า พบว่า ลวดลายของผ้าบางผืน ไม่สามารถอธิบายลักษณะลวดลายที่สอดคล้องกับชื่อลายผ้าได้ การตั้งชื่อที่ไม่สอดคล้องกับลวดลายที่ปรากฏนี้ เกิดจากการตั้งชื่อเพื่อการนำเสนอความหมายที่เกี่ยวกับ สถานที่สำคัญทางศาสนา ศาสนาความเชื่อ เหตุการณ์สำคัญในชุมชน ชื่อบุคคลสำคัญ เช่น “ผ้าลายยศสุนทร (ลายลูกหวาย)” ลายประจำจังหวัดยศสุนทร เป็นการนำชื่อของเจ้าเมืองมาตั้งเป็นชื่อลายผ้า แต่ลวดลายยังคงเป็นลายผ้าดั้งเดิมที่ไม่ได้ออกแบบใหม่ หรือ “ผ้าไหมสาเกต” ลายประจำจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการตั้งชื่อลายผ้าจากชื่อเมืองโบราณในอดีตของจังหวัดร้อยเอ็ด

การตั้งชื่อลายผ้าประจำท้องถิ่นในภาคอีสานที่มีลักษณะลวดลายที่ไม่สอดคล้องกับชื่อลายผ้า เป็นความปรารถนาของผู้ร่วมออกแบบที่ต้องการสร้างอัตลักษณ์ผ่านชื่อผ้า ให้พบเฉพาะในท้องถิ่นตนเอง เนื่องจากส่วนใหญ่ลวดลายของผ้าทอ มักเป็นลวดลายดั้งเดิมที่มีอยู่ในท้องถิ่น ช่างทอท้องถิ่นแต่ละคนอาจเรียกชื่อไม่เหมือนกัน รวมทั้งลายผ้าอีสานมีพื้นฐานของลายเหมือนกัน เพื่อให้แตกต่างจากถิ่นอื่นที่อาจมีลายซ้ำกัน และต้องการให้คนในท้องถิ่นได้จดจำอัตลักษณ์ร่วมกัน จึงตั้งชื่อลายผ้าขึ้นใหม่ที่อาจไม่สอดคล้องกับลายผ้า รวมถึงเพื่อให้คนภายนอกได้รู้จักที่มาและจดจำลายผ้าผ่านชื่อ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Gavin (1996, pp. 280-287) ได้อธิบายว่า การตั้งชื่อลายผ้าของชาวอีสาน

ไม่ได้มีความสอดคล้องหรือแสดงเป็นรูปธรรมบนผืนผ้า อีกทั้งชื่อของลวดลายไม่สามารถระบุสิ่งที่ปรากฏลวดลายและพรรณนาได้ แต่เป็นเพียงการบอกคำเรียกชื่อลายเท่านั้น และการตั้งชื่อลายผ้าของชาวอีสานเป็นเพียงเครื่องมือในการจดจำ ซึ่งคล้ายกับชื่อลายผ้าประจำท้องถิ่นในภาคอีสานบางชื่อ ที่การตั้งชื่อเป็นเพียงการบอกเล่าที่มาของผ้า และต้องการสร้างเป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นด้วยการจดจำผ่านชื่อแทนการจดจำผ่านลวดลาย

ผลการวิจัยนี้ยังได้ตอบข้อสังเกตของเบญจวรรณ (2555) ที่ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ในอนาคตแนวโน้มการตั้งชื่อลวดลายผ้าใหม่จะมีการใช้กลุ่มความหมายหลายกลุ่มและมีกลุ่มความหมายเพิ่มมากขึ้น โดยการนำชื่อลายเดิมและลายใหม่มาประกอบเข้าด้วยกัน เป็นวิธีการที่นิยมเพื่อบอกถึงวิธีการทอและที่มาของลายผ้าดั้งเดิม แต่งานวิจัยนี้พบผลการศึกษาที่เพิ่มเติมจากข้อสังเกตของเบญจวรรณ คือ ชื่อลายผ้าบางชื่อที่ตั้งขึ้นมาใหม่ มีการบอกถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ วรรณกรรม ผูกโยงกับนโยบายส่งเสริมการสวมใส่ผ้าไทยลวดลายพระราชทานของรัฐบาล และของขึ้นชื่อในท้องถิ่นอีกด้วย เช่น “ผ้ามัดหมี่ลายขอสิริวันฉวีรูปปลาเค่า” “ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามลายสามธรรมลำโขงแห่งดอนตาล” และ “ผ้าฝ้ายทอมือสายแร่ทองคำลำน้ำโขงลายพระราชทาน” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการพยายามประกอบสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านชื่อลายผ้า เพื่อให้เป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่แสดงออกถึงความเป็นท้องถิ่นในลักษณะของสัญลักษณ์ลวดลายบนผืนผ้า และเพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของท้องถิ่น ดังนั้นผ้าทอท้องถิ่นอีสานจึงสะท้อน อัตลักษณ์ผ้าทอท้องถิ่นในอีสานได้ว่า อัตลักษณ์ผ้าทอของแต่ละท้องถิ่นถูกสร้างขึ้นมาจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ความเชื่อทางศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่หล่อหลอมรวมกัน ทำให้ผ้าทอแต่ละท้องถิ่นมีเรื่องราวและจิตวิญญาณของชุมชนที่แตกต่างกัน ผ้าทอท้องถิ่นอีสานจึงเป็นบันทึกทางวัฒนธรรมและเป็นอัตลักษณ์ที่จับต้องได้ (tangible identity) (ฉัตรภรณ์ ธนานันต์ และนพดล ตั้งสกุล, 2564)

นอกจากนี้ภาษาที่ปรากฏในชื่อลายผ้ามักเป็นภาษาไทยกลางมากกว่าภาษาไทยถิ่นอีสาน สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของการเป็นอัตลักษณ์ชาติไทยผ่านภาษา ซึ่งอาจเกิดจากนโยบายของรัฐ ระบบการศึกษา สื่อช่องทางต่าง ๆ และผสมเข้ากับทุนทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยทั้งสองภาษามีลักษณะใกล้เคียงกัน คล้ายกับการสัมผัสสภาษาไทยของคนลาวที่รัตน จันท์เทาว์ (2554, น. 121-134) อธิบายว่า การสัมผัสสภาษาสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการเรียนรู้ภาษาไทยของคนลาวในนครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งนำมาสู่การสลับภาษา (Code-switching / Language switching) และ

อาจจะเพิ่มขึ้นในอนาคต ผู้วิจัยมองว่าในอนาคตภาษาไทยถิ่นอีสาน จะมีคำศัพท์ที่ใช้ร่วมกันกับภาษาไทยกลางมากยิ่งขึ้น มีเพียงสำเนียงการพูดในแต่ละท้องถิ่นเท่านั้นที่จะแยกความแตกต่างของภาษาได้

ผลการวิจัยยังเป็นไปตามที่ Nida (1979) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า คำเดียวกันอาจจะอยู่ในหมวดหมู่ความหมายได้หลายหมวดหมู่ ผู้วิเคราะห์จึงต้องระมัดระวังการจัดหมวดหมู่ความหมาย โดยใช้เกณฑ์การจัดแบ่งองค์ประกอบทางความหมายของคำที่เชื่อมโยงในกลุ่มเดียวกัน เช่น คำที่มีความหมายเกี่ยวกับเทคนิคการสร้างลายผ้า ที่อาจสามารถจัดให้อยู่ในกลุ่มความหมายหลายกลุ่ม ซึ่งความรู้ (knowledge) หรือทักษะ (skill) ที่ใช้ในการทอผ้า เป็นสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องได้ และไม่ได้ปรากฏเป็นเหตุการณ์ การทอโดยตรง (event) แต่เป็นการอธิบายกระบวนการทอผ้าที่มาจากเทคนิคนั้น ๆ ซึ่งอาจจัดอยู่ในกลุ่มความหมายนามธรรม (abstract) สำหรับบทความวิจัยนี้ ได้วิเคราะห์และจัดให้เป็นคำที่แสดงถึงการกระทำ อยู่ในกลุ่มความหมายเหตุการณ์ เนื่องจากเทคนิคการสร้างลายผ้า เกี่ยวข้องกับการทำให้เกิดลวดลายต่าง ๆ บนผืนผ้าเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และมีการเคลื่อนไหว Nida ได้แบ่งความหมายย่อยในกลุ่มความหมายเหตุการณ์ออกเป็นหลายประเภท จึงครอบคลุมถึงกระบวนการ (process) คือ การกระทำ ซึ่งเทคนิคการสร้างลายผ้า เป็นกระบวนการอย่างหนึ่ง ที่ประกอบด้วยขั้นตอนและวิธีการต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบนผืนผ้า จนได้ลวดลายที่ต้องการ เช่น ชิด จก ยกดอก มัดย้อม พิมพ์ลาย และ ปักผ้า เป็นต้น ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงยืนตามข้อสังเกตข้างต้นของ Nida ที่พบปัญหาการจัดกลุ่มคำที่นำมาตั้งชื่อลายผ้าให้เข้าใจในหมวดหมู่ใดได้บ้าง ดังเช่นที่ Nida ให้ข้อสังเกตไว้

6. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาชื่อลายผ้าประจำท้องถิ่นในภูมิภาคอื่น ๆ ในประเทศไทยเพื่อให้เห็นมุมมองทางสังคมวัฒนธรรม และอาจทำให้เห็นพัฒนาการของชื่อลายผ้าที่เป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาล นอกจากนี้ควรใช้แนวคิดการจัดกลุ่มความหมายที่เหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรมของพื้นที่ เนื่องจากบางกลุ่มความหมายที่พบบ่อยยังมีความไม่ชัดเจนในการจัดกลุ่ม ตามแนวคิดของ Nida (1979)

เอกสารอ้างอิง

- กัญญรัตน์ เวชชาศาสตร์. (2559). มโนทัศน์เรื่องนาคของชนชาติไทย. *มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 9(1), 1099-1115.
- เกษม มานะรุ่งวิทย์. (2564). สื่อสัญลักษณ์ ความเชื่อสู่อัตลักษณ์ผ้าทอไทย-ลาว. *วารสารศิลปะศาสตร์ราชชมงคลพระนคร*, 1(1), 56-73.
- กระทรวงอุตสาหกรรม. (25 มีนาคม 2564). *ก.อุตสาหกรรม ดันผ้าทออีสาน รุกตลาดแฟชั่น Gen Z ผสานเทคโนโลยีเพิ่มคอลลาเจนในเส้นใย ยกกระดับสิ่งทอไทย คาดสร้าง ยอดขายกว่า 10 ล้านบาท*. <https://www.industry.go.th/th/secretary-of-industry/7660>
- กิตติมา ไถ่บ้านกวย และโสภณา ศรีจำปา. (2565). สีสไทยโทน : โครงสร้างภาษากับ ความสัมพันธ์ของสังคมไทย. *Journal of Arts and Thai Studies*, 44(1), 40-52.
- กรมประชาสัมพันธ์. (8 มีนาคม 2565). *วช. ร่วมกับ 76 จังหวัดสร้างสรรค์ลายผ้าอัตลักษณ์ ประจำจังหวัดครั้งแรกของประเทศ พร้อมจัดทำหนังสือ “ภูษาศิลป์จากท้องถิ่นสู่สากล” และการแสดงแบบผ้าไทย*. <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/39/iid/80848>
- กรมศิลปากร, สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ. (2550). *ประวัติศาสตร์เมืองสุรินทร์. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง*.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (30 สิงหาคม 2565). *งานช่างฝีมือดั้งเดิม : ผ้าโฮลสุรินทร์*. <https://ich-thailand.org/article/detail/64eefda02ff1911d670c3b18>
- เฉลิมชัย ปัญญาดี. (2553). *อัตลักษณ์และการสร้างอัตลักษณ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2553/19)*. https://librae.mju.ac.th/wtms_webpageDetail.aspx?wid=48
- ณดา จันทร์สม. (15 ธันวาคม 2566). *ขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นซอฟต์แวร์ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. <https://thaipublica.org/2023/12/nida-sustainable-move62/>
- ณัฐกรณ์ ชนานันต์ และนพดล ตั้งสกุล. (2564). การถ่ายทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัย กรณีศึกษาในประเทศไทยและภูมิภาคเอเชีย. *วารสารสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างวินิจัย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 20(1), 1-20.

- ณัฐพัทธ์ บุญชุก และโสภณา ศรีจำปา. (2563). การตั้งชื่อถนนในกรุงเทพมหานครในยุคราชาธิปไตยฝรั่งเศส. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 39(1), 38-57.
- เนมิ อุณากรสวัสดิ์ วิไลศักดิ์ กิ่งคำ และบุญเลิศ วิวรรณ. (2565). ความสัมพันธ์ของคำเรียกชื่ออาหารกับความเชื่อและค่านิยมของคนไทย 4 ภาค. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 7(2), 59-68.
- เบญจวรรณ เพชรก้อน. (2555). *การตั้งชื่อสายผ้าไหมของอีสาน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น]. Khon Kaen University Resource. <https://research.ebsco.com/c/nwmdmr/search/details/atydodaqj?limiters=&q=การตั้งชื่อสายผ้าไหมของอีสาน>
- ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ เยาวลักษณ์ อภิชาติวัลลภ และกนกวรรณ มะโนรัมย์. (2554). รื้อสร้างประเพณี : การเปลี่ยนแปลงของบุญบั้งไฟในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*, 7(2), 28-29.
- ปรีชา คุณินทร์พันธุ์, นักวิจัย (2548). *ศาสนาชาติพันธุ์-ชาตินิยม และความรุนแรง: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- มณฑิร ตั้งศิริพัฒน์. (2535). *ผ้าทอพื้นเมืองอีสาน*. โรงพิมพ์ที่พิมพ์.
- รัตนา จันทร์เทาว์. (2554). การสัมผัสภาษา : ภาษาไทยและภาษาลาวของคนลาว. *Journal of Mekong Societies*, 7(3), 121-134.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2553). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์)*. รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- วัฒน์ จุฑะวิภาต. (2555). *ผ้าทอกับชีวิตคนไทย (โครงการวิจัย)*. <https://libdoc.dpu.ac.th/research/149797.pdf>
- วรรณ ลิมพานิชย์. (2562). *การส่งเสริมสัมมาชีพชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (รายงานผลการวิจัย)*. สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- วิศปต์ย์ ชัยช่วย, คำล่า มูสิกา, เขาวนิ เหล็กกล้า และมีชัย แต่สุริยา. (2561). *ผ้าทอเมืองอุบลครีวาลัยประเทศราช*. โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- สุจรรยา โชติช่วง. (2554). *การศึกษาสภาพการพัฒนาอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- สุชาดา เจียพงษ์. (2565). ลายผ้าทอจังหวัดพิษณุโลก: การวิเคราะห์ความหมายและความเชื่อ. *วารสารศิลปศาสตร์และไทศึกษา*, 44(3), 1-14.
- สุภาภรณ์ สุนทรา, พิมพีใจ สารพิมพ์, และหทัยรัตน์ สอนขุน. (2562). *ลวดลายผ้าทอ*. สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. <https://rinac.msu.ac.th/academic/ลวดลายผ้าทอ.pdf>
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสุรินทร์. (11 กุมภาพันธ์ 2565). *ประกาศลายผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ประจำจังหวัดสุรินทร์*. <https://surin.prd.go.th/th/content/page/index/id/75885>
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (11 มีนาคม 2551). *ขึ้น-คั้น*. <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=ขึ้น-คั้น-๑๑-มีนาคม-๒๕๕๑>
- Adeoti, A. (2024). Naming and interpretative meanings of selected African prints and Ankara fabric designs. *Journal of Art Design and Music*, 3(2), 158-176.
- Chen, Y.-F. (2014). A method for naming and classifying common woven fabric types. *Light Industry and Textile Technology*, (1), 86-88. <https://www.cnki.net/KCMS/detail/detail.aspx?dbcode=CJFD&dbname=CJFD2014&filename=GXFZ201401034&uniplatform=OVERSEA&v=qtiemdaloVuCzGfBMC61FFfsA6HR7oiyeMgyE05rEkykAIMuAYiRYkrN-vg8vajok>
- Cohen, B. J. (2020). What's in a name? Revisiting the Naming of Fair Isle knitwear and textile patterns. *The New Shetlander-Simmer 2020*, 8-21. <https://www.researchgate.net/publication/342476955>
- Gavin, T. (1996). Naming and meaning: Ritual textiles of the Ihan of Sarawak. In Textile Society of America, *Textile Society of America Symposium Proceedings* (pp. 280-287). <https://digitalcommons.unl.edu/tsaconf/860>
- Gittinger, M., & Lefferts, H. L. (1994). Textiles and the Tai Experience in Southeast Asia. *The Textile Museum*.

- Hamidi, S. (2023). The relationship between Language, Culture, and Identity and their Influence on One Another. In Mahmud Kaddum & Halil İbrahim Kacar, *4th International Conference on Teaching Foreign Language and Linguistic Studies* (pp.25-39). Soncag Academy. https://www.researchgate.net/publication/377336647_The_Relationship_between_Language_Culture_and_Identity_and_their_Influence_on_One_Another
- Nida, E. A. (1979). *Componential analysis of meaning: An introduction to semantic structures* (2nd ed.). Mouton Publisher.
- Wang, J.-f., & Bao, J. (2010). On names of silk varieties in brocade and miscellaneous weaving art world. *Silk Monthly*, (5), 44-46. https://caod.oriprobe.com/journals/sichou/Silk_Monthly.htm
- Xing, S.-Y. (1991). Exploration of the origin of wool fabric names. *Beijing Textile Journal*, (1), 56-57. https://www.cnki.net/KCMS/detail/detail.aspx?dbcode=CJFD&dbname=CJFD9093&filename=BJFZ199101021&uniplatform=OVERSEA&v=Y5rY21ddx99cfIDOO2qxQhzzwZz8iv_J0fsXNQhegKo1K3F0xHIP9CAbk7ThhxtW

ภาคผนวก

ที่	ชื่อสายผ้า	ลายประจำท้องถิ่น	ประเภทชื่อลาย	แหล่งที่มา
1	ลายสายฝน	เมืองกาฬสินธุ์	ชื่อใหม่	https://slasin.cfd.go.th/th/services/18-ผ้าทอ-18-ลายผ้าวิถีชีวิตจล
2	ลายปิกมโนราห์	นามน	ชื่อใหม่	https://slasin.cfd.go.th/th/th/services/18-ผ้าทอ-18-ลายผ้าวิถีชีวิตจล
3	ลายพันมหา	คำม่วง	ชื่อดั้งเดิม	https://slasin.cfd.go.th/th/th/services/18-ผ้าทอ-18-ลายผ้าวิถีชีวิตจล
4	ลายดอกบัวเครือ	กมลาไสย	ชื่อใหม่	https://slasin.cfd.go.th/th/th/services/18-ผ้าทอ-18-ลายผ้าวิถีชีวิตจล
5	ลายดอกฝ้ายภูเขา	เขาวง	ชื่อใหม่	-
6	ลายดอกแก้วเบญจรัตน์	สมเด็จ	ชื่อใหม่	https://slasin.cfd.go.th/th/th/services/18-ผ้าทอ-18-ลายผ้าวิถีชีวิตจล
7	ลายไดโนเสาร์	สหัสขันธ์	ชื่อใหม่	https://slasin.cfd.go.th/th/th/services/18-ผ้าทอ-18-ลายผ้าวิถีชีวิตจล
8	ลายดอกพิบูล	หนองกุงศรี	ชื่อดั้งเดิม	https://slasin.cfd.go.th/th/th/services/18-ผ้าทอ-18-ลายผ้าวิถีชีวิตจล
9	ลายเกล็ดเต่า	กุฉินารายณ์	ชื่อดั้งเดิม	https://slasin.cfd.go.th/th/th/services/18-ผ้าทอ-18-ลายผ้าวิถีชีวิตจล
10	ลายดอกค้อช่อดอกกระโดน	ห้วยเม็ก	ชื่อใหม่	https://slasin.cfd.go.th/th/th/services/18-ผ้าทอ-18-ลายผ้าวิถีชีวิตจล
11	ผ้าลายคำมาศ	ท่าคันโท	ชื่อใหม่	https://slasin.cfd.go.th/th/th/services/18-ผ้าทอ-18-ลายผ้าวิถีชีวิตจล
12	ลายนาครหัสซ้อง	นาคู	ชื่อดั้งเดิม	https://slasin.cfd.go.th/th/th/services/18-ผ้าทอ-18-ลายผ้าวิถีชีวิตจล
13	ลายชั้นหมากเบ็งเส็งกลองยาวร้องคำ	ร้องคำ	ชื่อใหม่	https://slasin.cfd.go.th/th/th/services/18-ผ้าทอ-18-ลายผ้าวิถีชีวิตจล
14	ลายนาครไต่เครือ	ดอนจาน	ชื่อดั้งเดิม	https://slasin.cfd.go.th/th/th/services/18-ผ้าทอ-18-ลายผ้าวิถีชีวิตจล
15	ลายนาครขอ	ห้วยผึ้ง	ชื่อดั้งเดิม	https://slasin.cfd.go.th/th/th/services/18-ผ้าทอ-18-ลายผ้าวิถีชีวิตจล
16	ลายตาควาย	ยางตลาด	ชื่อดั้งเดิม	https://slasin.cfd.go.th/th/th/services/18-ผ้าทอ-18-ลายผ้าวิถีชีวิตจล
17	ลายเกล็ดเต่าใหญ่	ฆ้องชัย	ชื่อดั้งเดิม	https://slasin.cfd.go.th/th/th/services/18-ผ้าทอ-18-ลายผ้าวิถีชีวิตจล
18	ลายคนขี่ช้าง	สามชัย	ชื่อดั้งเดิม	https://slasin.cfd.go.th/th/th/services/18-ผ้าทอ-18-ลายผ้าวิถีชีวิตจล
19	ผ้าไหมแพรวาลายนาคร 12 แขน	ประจำ จ.กาฬสินธุ์	ชื่อดั้งเดิม	ผ้าไหมแพรวาวิถีชีวิต - สำนักงานทอไหมและไหมประดิษฐ์ เลข 3
20	ผ้าลายดอกแวงสีเปลือกข้าว	แวงน้อย	ชื่อใหม่	ผ้าเรื่องเมืองขอนแก่น "ภาษา" ยานอานวน้อย - KHON KAEN LEARNING CITY ขอนแก่น : ศูนย์แห่งการเรียนรู้
21	ลายโคมห้างปอเทือง	แวงใหญ่	ชื่อใหม่	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด (m-culture.go.th)
22	ลายดอกผักแว่น	หนองสองห้อง	ชื่อดั้งเดิม	ศูนย์พัฒนาโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สวนพฤกษศาสตร์เมืองขอนแก่น สวนพฤกษศาสตร์เมืองขอนแก่น - สวนพฤกษศาสตร์เมืองขอนแก่น สวนพฤกษศาสตร์เมืองขอนแก่น - สวนพฤกษศาสตร์เมืองขอนแก่น สวนพฤกษศาสตร์เมืองขอนแก่น - สวนพฤกษศาสตร์เมืองขอนแก่น สวนพฤกษศาสตร์เมืองขอนแก่น - สวนพฤกษศาสตร์เมืองขอนแก่น
23	ลายเกล็ดเต่า	บ้านแฮด	ชื่อดั้งเดิม	ewt_dl_link.php (m-culture.go.th)
24	แคนคำคูณ	บ้านไผ่	ชื่อใหม่	เทศบาลเมืองบ้านไผ่ ตำบลบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น (banphaicity.go.th)
25	ลายยางนาโทะเข้าสู่	เข้าสู่	ชื่อใหม่	https://www.facebook.com/share/p/1FX9bYXC9V/
26	ผ้าไหมมัดหมี่ลายเมืองพล	พล	ชื่อใหม่	วัฒนธรรมบ้านพล ชุมชนวิถีชีวิตวิถีชีวิตวิถีชีวิต - Naitoboo
27	ผ้าไหมมัดหมี่ลายฉัตร	บ้านฝาง	ชื่อใหม่	article_20220412122307.pdf (m-culture.go.th)
28	ลายศรีฟ้าปลาตะเล่าน้ำจืด	อุบลรัตน์	ชื่อใหม่	https://www.facebook.com/share/p/6RM5jGQV48ZXEQ/
29	ลายศรีชุมแพ	ชุมแพ	ชื่อใหม่	กรมการพิธีศพชุมชน
30	ลายโนนเมืองนครา	ชุมแพ	ชื่อใหม่	กรมการพิธีศพชุมชน
31	ลายแคนแก่นคูณ	ประจำ จ.ขอนแก่น	ชื่อใหม่	ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดขอนแก่น "ขอนแก่นคู่คุณ" - ศูนย์พัฒนาโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ขอนแก่น
32	มัดหมี่สาวบ้านแต้	เกษตรสมบูรณ์	ชื่อใหม่	Cultural Information Center - Home
33	ผ้าขาวม้าลายตาหมู	แก้งคร้อ	ชื่อใหม่	https://www.facebook.com/cddikanghro
34	ผ้าซิดลายดอกแก้ว	คอนสาร	ชื่อดั้งเดิม	https://www.tesabankhonsan.go.th/news-detail?hd=1&id=35466
35	ลายแก้วกาหลง	คอนสาร	ชื่อใหม่	https://www.facebook.com/share/p/17Pwv8W/
36	ผ้าขาวม้าลายแทนทุ่งทอง	บ้านแท่น	ชื่อใหม่	https://www.facebook.com/share/p/1BkchCdep/
37	ผ้าไหมมัดหมี่ลายขอแก้วนิยม	บ้านเขว้า	ชื่อใหม่	กรมการพิธีศพชุมชน
38	ผ้าลายคันโบราณ	จัตุรัส	ชื่อดั้งเดิม	Cultural Information Center - Home
39	ลายก้านแย่ง	บำเหน็จณรงค์	ชื่อใหม่	Cultural Information Center - Home
40	ผ้าทอมือลายดอกมะขาม	ภักดีชุมพล	ชื่อใหม่	Cultural Information Center - Home

41	ผ้ามัดหมี่ลายกระรูกลับบัว	หนองบัวแดง	ชื่อใหม่	Cultural Information Center - Home (in:culture.in.th)
42	ผ้ามัดหมี่ลายดอกบัวไดโนเสาร์	หนองบัวระเหว	ชื่อใหม่	Cultural Information Center - Home
43	ผ้าซิดลายแหวนาค	ภูเขียว	ชื่อใหม่	Cultural Information Center - Home (in:culture.in.th)
44	ผ้ามัดหมี่ลายศรีสง่า	เนินสง่า	ชื่อใหม่	Cultural Information Center - Home
45	ผ้าลายหมี่คันฆอนารี	ประจำ จ.ชัยภูมิ	ชื่อใหม่	Cultural Information Center - Home
46	ผ้ามัดหมี่ชั้นลายกระสวย	ศรีสงคราม	ชื่อดั้งเดิม	พศ.ศรีสงคราม สืบค้นเรื่องราวผ้าถิ่นไทย ทยาลัโบราณ ผ้าซิดลายหมี่ชั้นในอำเภอศรีสงคราม - สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีสงคราม (c3i.go.th)
47	ผ้ามัดหมี่ชั้นลายปลาชะโด	ศรีสงคราม	ชื่อใหม่	พศ.ศรีสงคราม สืบค้นเรื่องราวผ้าถิ่นไทย ทยาลัโบราณ ผ้าซิดลายหมี่ชั้นในอำเภอศรีสงคราม - สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีสงคราม (c3i.go.th)
48	ผ้ามัดหมี่ลายสับประรด	นาหว้า	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายสับประรด (ใน:หว้า)
49	ผ้าลายมกรนครพนม	ประจำ จ.นครพนม	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายมกร (ใน:นครพนม) - ผ้าซิดลายมกร (นครพนม) - จังหวัดนครพนม (จ.นครพนม)
50	ผ้าไหมมัดหมี่ลายทางกระรอกประยุกต์	ปักธงชัย	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย และผ้าซิดลายปักธงชัย - Flip eBook Pages 1-24 AnyFlip
51	ผ้าไหมทางกระรอกประยุกต์ลายพันเผิง	ปักธงชัย	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย และผ้าซิดลายปักธงชัย - Flip eBook Pages 1-24 AnyFlip
52	ผ้าไหมบาติก	ปักธงชัย	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย และผ้าซิดลายปักธงชัย - Flip eBook Pages 1-24 AnyFlip
53	ผ้าไหมมัดหมี่คันฆอนาคน้อย	บัวลาย	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย และผ้าซิดลายปักธงชัย - Flip eBook Pages 1-24 AnyFlip
54	ผ้ายกบ้านคิมมะฮู	บัวลาย	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย และผ้าซิดลายปักธงชัย - Flip eBook Pages 1-24 AnyFlip
55	ผ้าไหมลายต้นสน	ห้วยแถลง	ชื่อดั้งเดิม	ผ้าซิดลายปักธงชัย และผ้าซิดลายปักธงชัย - Flip eBook Pages 1-24 AnyFlip
56	ผ้าไหมมัดหมี่ลายปูนา	ห้วยแถลง	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย และผ้าซิดลายปักธงชัย - Flip eBook Pages 1-24 AnyFlip
57	ผ้าไหมยกดอกบ้านหูล่งประดู่	ห้วยแถลง	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย และผ้าซิดลายปักธงชัย - Flip eBook Pages 1-24 AnyFlip
58	ผ้าไหมมัดหมี่ลายขอทบเขือก	สีดา	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย และผ้าซิดลายปักธงชัย - Flip eBook Pages 1-24 AnyFlip
59	ผ้าไหมมัดหมี่ลายไก่แก้ว	สีดา	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย และผ้าซิดลายปักธงชัย - Flip eBook Pages 1-24 AnyFlip
60	ผ้าไหมไขว้ตัวล่อง	ทะเมนชัย	ชื่อดั้งเดิม	ผ้าซิดลายปักธงชัย และผ้าซิดลายปักธงชัย - Flip eBook Pages 1-24 AnyFlip
61	ผ้าไหมมัดหมี่ลายจักรราช	จักราช	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย และผ้าซิดลายปักธงชัย - Flip eBook Pages 1-24 AnyFlip
62	ผ้ายวนสีคิ้ว	สีคิ้ว	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย และผ้าซิดลายปักธงชัย - Flip eBook Pages 1-24 AnyFlip
63	ผ้าเงียงนางดำ	สูงเนิน	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย และผ้าซิดลายปักธงชัย - Flip eBook Pages 1-24 AnyFlip
64	ผ้าฝ้ายลายซิดลายหมึกกนกนาถ	เสิงสาง	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย และผ้าซิดลายปักธงชัย - Flip eBook Pages 1-24 AnyFlip
65	ผ้าไหมลายขอดอกเต็ง	ประทาย	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย และผ้าซิดลายปักธงชัย - Flip eBook Pages 1-24 AnyFlip
66	ผ้าทางกระรอกสีแสด	ประจำ จ.นครราชสีมา	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย และผ้าซิดลายปักธงชัย - Flip eBook Pages 1-24 AnyFlip
67	ลายบัวแดงแฝงที	พรเจริญ	ชื่อใหม่	https://www.facebook.com/share/p/1MRXJMfZ/
68	ลายซกกาบุงซาราอุมซุ	เซกา	ชื่อใหม่	กรมการพิธีราชชนู
69	ลายเกล็ดนาคา	บึงโขงหลง	ชื่อใหม่	Cultural Information Center - Home
70	ลายหมากเบ็ง (เบญจลักษณ์แห่งปึงกาฬ)	ประจำ จ.ปึงกาฬ	ชื่อใหม่	https://www.facebook.com/share/v/172m4Pe6U/
71	ผ้าภูกระดังเมืองแปะ	เมืองบุรีรัมย์	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย 23 มีนาคม - Flip eBook Pages 1-29 AnyFlip
72	ลายทางกระรอกคู่ตีนแดง	กระสัง	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย 23 มีนาคม - Flip eBook Pages 1-29 AnyFlip
73	ลายทางกระรอกคู่โบราณ	กระสัง	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย 23 มีนาคม - Flip eBook Pages 1-29 AnyFlip
74	ลายอัมปรม	กระสัง	ชื่อดั้งเดิม	ผ้าซิดลายปักธงชัย 23 มีนาคม - Flip eBook Pages 1-29 AnyFlip
75	ลายคุณครุลาภัย	คูเมือง	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย 23 มีนาคม - Flip eBook Pages 1-29 AnyFlip
76	ลายเกล็ดเต่า	แคนดง	ชื่อดั้งเดิม	ผ้าซิดลายปักธงชัย 23 มีนาคม - Flip eBook Pages 1-29 AnyFlip
77	ผ้าภูอัคนีลายดอกฝ้ายคำ	เฉลิมพระเกียรติ	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย 23 มีนาคม - Flip eBook Pages 1-29 AnyFlip
78	ผ้ามัดหมี่ลายขอสิริวัฒนาวรีฯ ปลาเค้า	ชำนิ	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย 23 มีนาคม - Flip eBook Pages 1-29 AnyFlip
79	ผ้าอรพิมพ์ทับทิมโกเมน	นางรอง	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย 23 มีนาคม - Flip eBook Pages 1-29 AnyFlip
80	ผ้าซิ่นหัวแดงตีนแดงลายนพเก้า	นาโพธิ์	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย 23 มีนาคม - Flip eBook Pages 1-29 AnyFlip
81	ลายศรีเสาวรสคชสาร	โนนดินแดง	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย 23 มีนาคม - Flip eBook Pages 1-29 AnyFlip
82	ลายโคว้า	โนนสุวรรณ	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย 23 มีนาคม - Flip eBook Pages 1-29 AnyFlip
83	ลายเครื่องเคลือบพันปี	บ้านกรวด	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย 23 มีนาคม - Flip eBook Pages 1-29 AnyFlip
84	ผ้าภูมิศิลป์ถิ่นจันทร์เรือง	บ้านด่าน	ชื่อใหม่	ผ้าซิดลายปักธงชัย 23 มีนาคม - Flip eBook Pages 1-29 AnyFlip

85	ลายปรางค์กุสวณแตง	บ้านใหม่ไชยพจน์	ชื่อใหม่	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก 23 หน้าปก – Flip eBook Pages 1-29 AnrFlip
86	ลายเซิร์กบาราย	ประโคนชัย	ชื่อใหม่	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก 23 หน้าปก – Flip eBook Pages 1-29 AnrFlip
87	ลายสร้อยปะคำ	ปะคำ	ชื่อใหม่	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก 23 หน้าปก – Flip eBook Pages 1-29 AnrFlip
88	ลายโคมหลักหิน	พลับพลาชัย	ชื่อใหม่	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก 23 หน้าปก – Flip eBook Pages 1-29 AnrFlip
89	ลายบันไดสวรรค์	พุทไธสง	ชื่อใหม่	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก 23 หน้าปก – Flip eBook Pages 1-29 AnrFlip
90	ลายนาคเจิงเทียน	พุทไธสง	ชื่อใหม่	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก 23 หน้าปก – Flip eBook Pages 1-29 AnrFlip
91	ลายพุทไธปฐม	พุทไธสง	ชื่อใหม่	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก 23 หน้าปก – Flip eBook Pages 1-29 AnrFlip
92	ลายเนื้อทราย	ละหานทราย	ชื่อใหม่	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก 23 หน้าปก – Flip eBook Pages 1-29 AnrFlip
93	ลายชั้นหมากทอง	ลำปลายมาศ	ชื่อใหม่	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก 23 หน้าปก – Flip eBook Pages 1-29 AnrFlip
94	ลายมูลสิคราม	สตึก	ชื่อใหม่	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก 23 หน้าปก – Flip eBook Pages 1-29 AnrFlip
95	ลายไก่อ	หนองกี่	ชื่อดั้งเดิม	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก 23 หน้าปก – Flip eBook Pages 1-29 AnrFlip
96	ผ้ากลีบหอมหนองหงส์	หนองหงส์	ชื่อใหม่	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก 23 หน้าปก – Flip eBook Pages 1-29 AnrFlip
97	ลายทางกระรอกโบราณ	ห้วยราช	ชื่อใหม่	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก 23 หน้าปก – Flip eBook Pages 1-29 AnrFlip
98	ลายทางกระรอกคู่	ห้วยราช	ชื่อดั้งเดิม	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก 23 หน้าปก – Flip eBook Pages 1-29 AnrFlip
99	ลายทางกระรอกคู่	ประจำ จ.บุรีรัมย์	ชื่อดั้งเดิม	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก 23 หน้าปก – Flip eBook Pages 1-29 AnrFlip
100	ลายกุ่มแจ้ใจ	เมืองมหาสารคาม	ชื่อใหม่	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก เมืองมหาสารคาม - ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม
101	ลายไข่มดแดง	แกดำ	ชื่อใหม่	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก เมืองมหาสารคาม - ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม
102	ลายดอกชื่นชม	ชื่นชม	ชื่อใหม่	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก เมืองมหาสารคาม - ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม
103	ลายหัวนาค	นาคูน	ชื่อดั้งเดิม	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก เมืองมหาสารคาม - ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม
104	ลายข้าวสาร	วาปีปทุม	ชื่อดั้งเดิม	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก เมืองมหาสารคาม - ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม
105	ลายดาวล้อมเดือน	พัคคภูมิพิสัย	ชื่อใหม่	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก เมืองมหาสารคาม - ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม
106	ลายดอกย้ง	กุดรัง	ชื่อดั้งเดิม	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก เมืองมหาสารคาม - ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม
107	ลายดอกขจร	ยางสีสุราช	ชื่อดั้งเดิม	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก เมืองมหาสารคาม - ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม
108	ลายโกสุมพิ	โกสุมพิสัย	ชื่อใหม่	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก เมืองมหาสารคาม - ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม
109	ลายดอกแก้ว	บรบือ	ชื่อดั้งเดิม	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก เมืองมหาสารคาม - ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม
110	ลายดอกผ้าตี้ว	กันทรวิชัย	ชื่อดั้งเดิม	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก เมืองมหาสารคาม - ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม
111	ผ้าขจร	นาเชือก	ชื่อดั้งเดิม	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก เมืองมหาสารคาม - ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม
112	ลายโคมแก้ว	เขียงยืน	ชื่อดั้งเดิม	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก เมืองมหาสารคาม - ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม
113	ผ้าสร้อยดอกหมาก	ประจำ มหาสารคาม	ชื่อดั้งเดิม	ลายตัวอักษรประจักษ์ปก เมืองมหาสารคาม - ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม
114	ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมคราม ลายสามธรรมล้ำโขงแห่งตอนตาล	ตอนตาล	ชื่อใหม่	https://www.facebook.com/share/p/1E2HfhpME/
115	ผ้าไหมมัดหมี่ลายแก้วมุกดา	ประจำ จ.มุกดาหาร	ชื่อใหม่	https://qzds.go.th/vilkattor/k_17.php
116	ผ้าลายเกล็ดปลา	ค้อวัง	ชื่อดั้งเดิม	https://www.navanurak.in.th/museum0/site/theme/museshowcat.php?catid=5
117	ผ้าลายลูกลอย	ไทยเจริญ	ชื่อใหม่	https://www.navanurak.in.th/museum0/site/theme/museshowcat.php?catid=5
118	ผ้าลายตาหม่อง	เลิงนกทา	ชื่อดั้งเดิม	https://www.navanurak.in.th/museum0/site/theme/museshowcat.php?catid=5
119	ผ้าลายขิดลายดอกพิกุล	ป่าติ้ว	ชื่อใหม่	https://www.navanurak.in.th/museum0/site/theme/museshowcat.php?catid=5
120	ผ้าลายใจไม้ (แก่นไม้)	กุดชุม	ชื่อใหม่	https://www.navanurak.in.th/museum0/site/theme/museshowcat.php?catid=5
121	ผ้าลายหอไตร	ทรายมูล	ชื่อใหม่	https://www.navanurak.in.th/museum0/site/theme/museshowcat.php?catid=5
122	ผ้าลายมาลัยข้าวตอก	มหาชนะชัย	ชื่อใหม่	https://www.navanurak.in.th/museum0/site/theme/museshowcat.php?catid=5
123	ผ้าลายดอกกุหลาบ	คำเขื่อนแก้ว	ชื่อดั้งเดิม	https://www.navanurak.in.th/museum0/site/theme/museshowcat.php?catid=5
124	ผ้าลายตุ้มกา	เมืองยโสธร	ชื่อใหม่	https://www.navanurak.in.th/museum0/site/theme/museshowcat.php?catid=5
125	ผ้าลายยศสุนทร (ลายลูกหวาย)	ประจำ จ.ยโสธร	ชื่อใหม่	https://www.navanurak.in.th/museum0/site/theme/museshowcat.php?catid=5
126	ผ้าไหมลายศรีภูมิ	สุวรรณภูมิ	ชื่อใหม่	"ลายศรีภูมิ" เป็นการผสมผสานลวดลายพื้นเมืองเข้ากับลวดลายสมัยใหม่ ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม 2510 - ๒๕๓๖ วรรณศิลป์และวัฒนธรรมชุมชนเมือง
127	เกษผกา	เกษตรวิสัย	ชื่อใหม่	https://www.facebook.com/share/p/1E1rFKKQ/

168	ผ้าไหม 9 มงคลลายผ้า 5 ชนเผ่าหมักโคลนดอกบัว	ศิชรภูมิ	ชื่อใหม่	https://www.facebook.com/share/p/1K3qsmKfj/
169	ผ้าไหมลายสังเกียะ	สังขะ	ชื่อใหม่	https://www.facebook.com/share/v/1M9z2Ucc4Y/
170	ผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ	สำโรงทาบ	ชื่อใหม่	ผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ (เป็นใบไม้) - OTOP TODAY - ศูนย์สินค้า OTOP ขึ้นฟูมูกูด หนองบัวลำภู
171	ลายกันเกราพนมดงรัก	พนมดงรัก	ชื่อใหม่	ผ้าไหมกันเกราพนมดงรัก (Lunibeat.com)
172	ลายโนนารายณ์	โนนารายณ์	ชื่อใหม่	https://www.otopoday.com/view_product.php?product_id=33243
173	ผ้าลายใบโพธิ์	โพธิ์ตาก	ชื่อใหม่	Cultural Information Center - Home (m-culture.in.th)
174	ผ้าลายนาคนาคใหญ่	ประจำ จ.หนองคาย	ชื่อดั้งเดิม	ผ้าลายนาคนาคประจำจังหวัด หนองคาย (moo.go.th)
175	ผ้าไหมมัดหมี่ลายนกยูง	โพธิ์ตาก	ชื่อดั้งเดิม	ผ้าไหมมัดหมี่ลายนกยูง - OTOPTODAY - ศูนย์สินค้า OTOP ขึ้นฟูมูกูด หนองบัวลำภู
176	ลายนาคครีธา	โพธิ์สัย	ชื่อใหม่	https://www.facebook.com/share/p/17G1x4t4v/
177	ผ้าฝ้ายย้อมครามลายปูนา	ท่าบ่อ	ชื่อใหม่	รวมผ้าไหมจังหวัดหนองคาย - ศูนย์สินค้า OTOP ขึ้นฟูมูกูด หนองบัวลำภู
178	ผ้าขิดสลับทึ่มลายบัวลุ่มภู	ประจำ จ.หนองบัวลุ่มภู	ชื่อใหม่	ผ้าขิดสลับทึ่มประจำจังหวัดหนองบัวลุ่มภู - ศูนย์พัฒนาและบริหารผ้าขิด สลับทึ่ม
179	ผ้ามัดหมี่ลายนกยูง	นาขุง	ชื่อดั้งเดิม	ผ้าไหมมัดหมี่ลายนกยูง - OTOPTODAY - ศูนย์สินค้า OTOP ขึ้นฟูมูกูด หนองบัวลำภู
180	ลายต้นกล้วยน้อยบัวสกุล	ทุ่งฝน	ชื่อใหม่	https://www.facebook.com/share/p/179zv0M64/
181	ลายพันหามา	ไชวาน	ชื่อดั้งเดิม	DO EVER - ช่างประณีตศิลป์ - ศิลปินช่างศิลปกรรมชาวไทยได้ ศึกษารวม E-commerce
182	กำแพงแก้วศิลาผืน	กุ่มแก้ว	ชื่อใหม่	ผ้าไหมมัดหมี่ลายตะกร้อ - ศูนย์พัฒนาและบริหารผ้าขิด สลับทึ่มจังหวัดหนองบัวลำภู (moo.go.th)
183	ลายต้นจำปาหอม	ประจักษ์ศิลปาคม	ชื่อใหม่	เฮลซันแม่เปิ่นนาขุง (moo.go.th)
184	ผ้าลายต้นค่อม	สร้างค่อม	ชื่อใหม่	https://www.facebook.com/share/p/15egL4Yf6/
185	ผ้าลายกันหอยอารยธรรมห้าพันปี	ประจำ จ.อุดรธานี	ชื่อใหม่	ผ้าลายกันหอยอารยธรรมห้าพันปี - จังหวัดอุดรธานี (moo.go.th)
186	ผ้าไหมลายปราสาทผึ้ง	เมืองอุบลราชธานี	ชื่อใหม่	
187	ผ้าขาม้าย้อมสีธรรมชาติ	ศรีเมืองใหม่	ชื่อใหม่	
188	ผ้าฝ้ายโจงสีปูนลือสีคราม	โจงเจียม	ชื่อใหม่	
189	ผ้าฝ้ายลายปลาอืด	เขื่องใน	ชื่อใหม่	
190	ผ้าฝ้ายลายนาคน้อย	เขมราฐ	ชื่อดั้งเดิม	
191	ผ้าไหมมัดหมี่ลายดาวล้อมเดือน	เดชอุดม	ชื่อใหม่	
192	ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ	นางะหลวย	ชื่อใหม่	
193	ผ้าไหมลายน้ำขึ้น	น้ำยืน	ชื่อใหม่	
194	ผ้าไหมลายบัวขาวบุณฑริก	บุณฑริก	ชื่อใหม่	
195	ผ้ามัดหมี่ลายเกษมสีมา	ตระการพืชผล	ชื่อใหม่	
196	ผ้าไหมทาบบัวลายเต่างิบ	กุดข้าวปุ้น	ชื่อใหม่	
197	ผ้าฝ้ายลายสายรุ้ง	ม่วงสามสิบ	ชื่อใหม่	
198	ผ้าฝ้ายลายกบบัว	วารินชำราบ	ชื่อใหม่	
199	ผ้าฝ้ายลายบัวเมืองอุบลราชธานี	พิบูลมังสาหาร	ชื่อใหม่	ผ้าฝ้ายลายบัวเมืองอุบลราชธานี และ ผ้าประจักษ์ศิลปาคม 25 จังหวัด - Flip eBook Page 1 of 1 AnuFim
200	ผ้าฝ้ายใยประดิษฐ์ลายกรรณก	ตาลชุม	ชื่อใหม่	
201	ผ้าฝ้ายลายดอกผักแว่น	โพธิ์ไทร	ชื่อดั้งเดิม	
202	ผ้าฝ้ายส้มโอง	สำโรง	ชื่อใหม่	
203	ผ้าฝ้ายลายหมีวัง	คอนมุดแดง	ชื่อดั้งเดิม	
204	ผ้าฝ้ายลายเรื่องแสง	สิรินธร	ชื่อใหม่	
205	ผ้าฝ้ายลายขิดลายนาคนาคโบราณ	ทุ่งศรีอุดม	ชื่อใหม่	
206	ผ้าฝ้ายลายสายลำโดม	นาเยี่ย	ชื่อใหม่	
207	ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมคราม	นาตาล	ชื่อใหม่	
208	ผ้าขาม้าย้อมลายเสือ	เหล่าเสือโก้ก	ชื่อใหม่	
209	ผ้าไหมลายกบบัว	สว่างวีระวงศ์	ชื่อใหม่	
210	ผ้าไหมลายลูกแก้ว	น้ำขุ่น	ชื่อใหม่	
211	ผ้ากบบัว	ประจำ จ.	ชื่อใหม่	

		อุบลราชธานี		
212	ลายยักษ์คูงูโตคำเดียว	ชานุมาน	ชื่อใหม่	Cultural Information Center - Home (m-culture.in.th)
213	ลายดอกบัวมัดหมี่สลัขอเจ้าฟ้าฯ	ปทุมราชวงศา	ชื่อใหม่	ศูนย์สื่อกลางวิจัยอัตลักษณ์วัฒนธรรม - สำนักวิจัยและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมราชภัฏ (cslri.sru.ac.th)
214	ผ้ามัดหมี่ชื่อน้อย	พนา	ชื่อดั้งเดิม	ศูนย์พัฒนาผ้าไหมงาม ผ้าสวยพนา - สำนักวิจัยและพัฒนาศิลปวัฒนธรรม (cslri.sru.ac.th)
215	ผ้าลายตะขอสลับเอื้อ	ประจำ จ. อำนาจเจริญ	ชื่อดั้งเดิม	ศูนย์สื่อกลางวิจัยอัตลักษณ์วัฒนธรรม - สำนักวิจัยและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมราชภัฏ (cslri.sru.ac.th)